

काठमाडौं। हिन्दुराष्ट्र र राजतन्त्रको पक्षमा ७ गते काठमाडौंमा विशाल प्रदर्शन हुँदैछ। त्यो प्रदर्शन १७ वर्षकै भन्दा हुने बताइन्छ। ९ गते पूर्वराजा नेपाल निर्माताको शालिक अनावरण गर्न भ्यापामा जाने कार्यक्रम छ। यसपछि अन्य जिल्लाहरूमा पनि पूर्वराजाको उपस्थितिमै जनप्रदर्शन, अभिनन्दन हुनसक्नेछ। यी दुवै प्रदर्शन हुने कार्यक्रममा राष्ट्रपालकायतका अन्य शक्ति पक्ष साथ दिने सम्भावना प्रबल छ। यसकारण सरकार प्रमुख र सरकारमा सामेल १० दल प्रतिपक्षीसमेत गणतन्त्रको पक्षमा उभिएकाले भिडन्तको खतरा बढी छ। भिडन्त भयो भने के होला, के महोला ? हल्लिएको गणतन्त्र ढल्ला कि ढलेकोराजतन्त्र उठ्ला ? हेर्न बाँकी छ।

भारतमा पशुपतिनाथ बनाउने स्विकृति दिइयो

काठमाडौं। भारतीय सेनाको चिफ अफ डिफेन्स स्टाफ रहिसकेका र ८ डिसेम्बर २०२१ मा एक हेलिकोप्टर दुर्घटनामा मृत्यु भएका जनरल विपिन रावतको सैन्य गाउँमा पशुपतिनाथ बन्न थालेको छ। उत्तराखण्डको पाँचौं धामका रूपमा पशुपतिनाथ बन्न थालेको समाचार भारतीय पत्रपत्रिकाहरूमा सार्वजनिक भएका छन्।

विश्वभरिका तिर्थयात्री आउने देव भूमि उत्तराखण्डमा पशुपतिनाथ स्थापित भएपछि धार्मिक पर्यटन व्यापक हुने विश्वास भारतको रहेको छ। जनरल रावत पहिला गोरखाराइफल्समा थिए। गोर्खा रेजिमेन्टको भारतमा योगदान बलिदानको स्वर्णिम इतिहास छ भन्ने भारतीय पत्रपत्रिकामा समाचार आएका छन्- **जनरलरावत के पिता लेफ्टिनेन्ट जनरल लक्ष्मण सिंहरावत भी गोर्खारिजीमैट ही थे। यही कारण है कि पशुपतिनाथ मंदिर काठमाडौं के सहयोग से जनरलरावत के गांव सेवा में मंदिर बनाया जा रहा है। सैन्य गांव में मंदिर बनाने की अनुमति पशुपति क्षेत्र विकास कोष काठमाडौं नेपाल की ओर दी गई है।**

पशुपतिनाथ स्थापित भएपछि दर्शन, तर्पण, पिण्डदान गर्न गयार यही पशुपतिनाथमा जान हिन्दुमार्वाण्डका लागि सुविधा हुनेछ। विपिन रावतका अनुसार **मन्दिर बनाउनुको उद्देश्य रावतको गाउँक्षेत्रलाई एक आदर्श गाउँ बनाउनुका साथै यो मन्दिर जनरल रावतको स्मृतिलाई सधैं ताजा राख्नु पनि रहेको प्रचार भइरहेको छ।** पशुपतिनाथ मन्दिर निर्माण क्षेत्रमा परमार्थ निकेतन के अथर्व स्वामी चिदानन्द सरस्वती र पूर्व मुख्यमंत्री तीर्थ सिंहरावतले भूमिपूजन गरेका थिए।

स्व.रावतको सपना पूरा गर्नेका लागि भारतकोझामन्त्रालयमार्फत सहरी विकास तथा अन्य भारतीय सहयोगी निकायको पटक पटक छलफलपछि पशुपतिनाथ निर्माणको कार्य सुरु गरिएको थियो।

स्मरणीय छ, स्व.जनरल रावतको गाउँ सैन्य विरमलीको डा. हरिवंशाराय बच्चन प्रबोदन प्रतिष्ठानलाई २ वर्ष अघि गोद लिएको थियो। यही प्रतिष्ठानमार्फत गाउँ क्षेत्रको व्यापक विकास कार्य हुन थालेका थिए। यो कार्यका लागि प्रदेश र केन्द्र सरकारबाट समेत सहयोग गइरहेको छ। रावतको काका भारत सिंहले ठूलो भूमि क्षेत्र टुट्टलाई दान दिएका छन्। रावत परिवारलाई समेत टुट्टको सञ्चालक सञ्चालकमा नियुक्त गरिएको छ।

हिन्दु धर्ममा चारधामको यात्रा पूरा गरेपछि पशुपतिनाथको दर्शन नगरे यात्रा पूरा हुँदैन भन्ने विश्वास छ। पशुपतिनाथ मन्दिर सबै तीर्थको धार धाम मानिन्छ। यही धामहरूको पनि धाम निर्माण भएपछि चारधाम गर्न धर्मात्मवीहरूले अब नेपालको पशुपतिनाथ आउन जरूरी हुनेछैन, रावतको गाउँमा निर्माण हुने पशुपतिनाथ दर्शन गर्न सक्नेछन्। आफ्नो धार्मिक यात्रा पूरा गर्न पाउनेछन्।

पशुपति क्षेत्र विकास कोषका हार्ताकृताहरू - प्रधानमन्त्री प्रचण्ड संरक्षक, सुदन किराती, मन्त्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन, अर्थ, सत्य संस्कारानु कुमार खत्री, कोषाध्यक्ष नारायण प्रसाद सुवेदी, श्रीमती आशा पाण्डे परिवर्तन सत्यरूह- हरिनाथ डकाल, हरिनाथ डकाल, शिशिल पराजुली, नागराज सुवेदी, डा. भरत प्रसाद बडाल, रामेश्वर संगत, डा. घनरयाम बतितबडा- डा. घनरयाम बतितबडा। यो माओवादी टिमले पशुपतिनाथ बेचेको हो त ?

सम्बन्ध अहम मजबुत हुनेछ। पशुपतिनाथ मन्दिर निर्माणका लागि शालिग्रामबाट बनाइएको शिवालिया, नन्दी महाराज, भोलेनाथका डमक, विशालसमेत पशुपतिनाथ क्षेत्र विकास समितिका तर्फबाट डा. मिलिन्द कुमार थापाको सहयोगका उपहारमा दिइएको छ। जसरी भारतको अयोध्यामा श्रीराम र सीता माताको मूर्तिको लागि

सम्बन्ध अहम मजबुत हुनेछ। पशुपतिनाथ मन्दिर निर्माणका लागि शालिग्रामबाट बनाइएको शिवालिया, नन्दी महाराज, भोलेनाथका डमक, विशालसमेत पशुपतिनाथ क्षेत्र विकास समितिका तर्फबाट डा. मिलिन्द कुमार थापाको सहयोगका उपहारमा दिइएको छ। जसरी भारतको अयोध्यामा श्रीराम र सीता माताको मूर्तिको लागि

गणतन्त्रका खम्बा हल्लाइदिए दुर्गाले

काठमाडौं। सुरूका माओवादी, बीचका एमालेर हाल जनताको आवाज बोकेर सडकमा निस्क्येका दुर्गा प्रसादले गणतन्त्रका खम्बालाई हल्लाइदिए। जाजरकोट लगायतका जिल्लाका भूकम्पपीडितहरूलाई कसरी नाना, खाना र छात्रा सुटाईदिने व्यवस्था गर्न छाडेर कांग्रेससहितको १० वलीय सरकार र प्रतिपक्षी एमालेसमेत

दुर्गा प्रसादको सडक सघर्षलाई निस्तेज पार्न एक भएर लागेका छन्। जनआवाजलाई बोकेर हिडेका दुर्गा प्रसादलाई ठूला दल र सरकारले व्यवस्थाविरोधी ठहर गरिदिएका छन्। टिकटकले हल्लाएको सरकारले टिकटिक बन्द गरियो, सबैच अवालतमा १० थान मुद्दा परेका छन्। अब दुर्गा प्रसादको शान्तिपूर्ण आन्दोलन बढाउन सुरूका निकायसँग छलफल गरिरहेको छु भन्छन् प्रधानमन्त्री।

मंसिर ७ गते हरिकोषीमा एकादशी। यही दिन एमालेको युवासंघले प्रसाद सरकारका विरुद्ध सडक आन्दोलन गर्ने भएको छ। यही दिन दुर्गा प्रसादको सडक सघर्षका लागि देश विदेशबाट पचासौं हजार जनता काठमाडौं उत्रेदेख्नु। यो दिन भिडन्त भयो भने हिंसा हुने निश्चित छ भनेराजतन्त्र र हिन्दुवादीलगायतकाको सडक सघर्ष निरन्तर जारी पनि हुनसक्नेछ। संविधान ध्वस्त हुने खतरा बढ्यो।

परिवर्तनको संघारमा वर्तमान राजनीति

काठमाडौं। ठूला दल र यी अरू ठानिएको नेताहरूजति जनताको विविधता कहालीलाग्दो गरी बढेको छ। जनयुद्ध र जनआन्दोलनमा जस्तो यिनको क्रैज अब छैन, यिनीहरूराजनीतिक रूपमा पराजितजस्ता लाग्छन्, यिनले जितेको चुनाव खलाएको संसद, सरकार जताको हो भन्ने पक्षमा जनता छैनन्। प्राविधि जितजस्तो जितले राजनेता बन्न नसकिने रहेछ, यी नेताहरूको कुरा यिनका कार्यकर्ताले सुन्छन्, आमनागरिक यिनका कुरामा भर गर्न, विश्वास मान्न छाडिसकेका छन्। यसकारण त यिनहरूको हालका अभिव्यक्तिहरू सातो गाएको जस्तो लान थालेको छ।

जनयुद्धको ताप ०३३ सालको जनआन्दोलनकोरापमा यी ठूला परिवर्तनकारी हुन् भन्ने जुन छाप जनतामा परेको थियो, १७ वर्षपछि अहिले हेर्दा ती सबै छाप सुईलसकेका छन्। यी नेताहरू सत्ता शक्तिमा त छन्, तररङ्ग र डङ्ग विहीन लाग्छन्। यिनीहरूको आकर्षण सलिएको स्थिति छ। जनयुद्ध र जनआन्दोलन २०६३ को चमकमा थिया लाग्यो। हरेक व्यक्तित्व, हरेक क्षेत्र परिवर्तनकारी यी नेताहरूजति

असन्तुष्टी पोखिरहेको सुनिन्छ, यसबाट थाहा हुन्छ, परिवर्तनको संघारमा वर्तमान राजनीति पुगिसकेको छ।

आमनागरिक एकजना नेताको पनि जयजयकार गर्दैनन्। हरेक क्षेत्र, हरेक नागरिक यी नेताले देश विगारे, जनविकासमाथि शोषण गरे, यी विकासका होइन, भ्रष्टाचारका साक्षेदार हुन् भन्छन्। जब जनताको विश्वास सगरी धरासायी हुन्छ, तिनले हाँकेको लोकतन्त्र लोकवादी छ भनेर मान्न सकिदैन। यी नेताहरू म्याद नाथेको आखती बराबर हुनुपुगेका छन्। यसकारण जनता आफ्ना आवाज जसले उठाउँछ, उसैको पछाडि दगुन थालेका छन्। नेतृत्व असफल भएपछि संविधान र सत्ता दुवै

असफल हुनेरहेछ। यो असफलताको भीरबाट देश असफल हुनेर गल्तिने खतरा पनि छ। सडकमा जनताको आवाज भन्नु ठूलो आर्कोषित मुद्रामा देखिन थालेकाले अर्को परिवर्तनको संघारमा राजनीति पुगिसक्यो भनिँदैछ। यी नेताले बुझिसके, सुरूका दिनमा स्वागत गर्ने आमनागरिक अब घुम्न गछ्छन्, सुरक्षावच बन्न तैयार छैनन्। जुन पीडाबोध गरेर जनता सडकमा निस्कन थालेका छन्, तिनको आवाजलाई धुन्नु, दबाउन यिनलाई फलामको च्युरा चपाएजस्तो हुने अवस्था देखिँदैछ।

राजतन्त्र फर्कला ?

काठमाडौं। राजतन्त्र फर्कला ? कसरी फर्कला ? कहिले फर्कला ? सुरु भएकै आन्दोलनलेजाना फर्काउन सक्ता ?

यी सर्वाधिक जनचासो र जनचर्चाका प्रश्नहरू हुन्। भ्यापामा, सुनसरी, बाँके, बर्दिया, सुर्खेत हुँदै भक्तपुरसम्म जनताले जसरी राजाको उपस्थितिलाई नेपालको झण्डा उचालेर स्वागत र सत्कार गरे, त्यसपछि मंसिर ७ गते राजधानीमा हुने जनविद्रोहजस्तै जनताको सहभागितामा हुने सडक सघर्ष र ९ गते भ्यापामा पूर्वराजाको उपस्थितिमा हुने पृथ्वीनारायण शाहको शालिकको अनावरण कार्यक्रमलाई राजतन्त्र फर्कला ? भन्ने चासोको विषयका रूपमा हेरिएको छ।

आमनागरिक र आन्दोलनकारी भन्छन्- जनता सडकमा निस्किएपछि पूर्वराजा पनि निस्कनुपर्छ। पूर्वराजाले सांकेतिक रूपमा जनताका साथमा रहेको सन्देश, अभिव्यक्ति दिँदै आएको १७ वर्ष भइसक्यो, अब सडकमै उत्रने जोखिम उठाउनुपर्छ ? जनजनमा उठेको जिज्ञासा यही हो। जनताले र संविधानका पक्षधरले संविधानलाई कुच्चेको छैरे भइसक्यो। जनविश्वास यो पद्धतिले गुमाउँदै गएको छ। दुर्गा प्रसाद र राप्रपा, राक्सवसँग यो प्रगालीर प्रणाली चलाउनेहरू भ्यात्नु देखिँन्छन्। अर्थात् राष्ट्र अर्को परिवर्तनको धरापमा परेको छैरे चर्चा छ।

चहराइहेको छ भूकम्पको घाउ

चहराइहेको छ भूकम्पको घाउ । शुकुवार मध्यरात जमीन धरंथरी काँपरहन्छ । मन्तु निन्छन् मान्छेरू । साते वजे ओछ्यापामा पुग्ने गाउँहरूलाई बन्त दिन कन्स्यूसार्इ गरेका छन् कुलमानले । अहिले हैन उहिलेदेखि । विजुली पोल हात्वा सिन्दुरे जावा गर्ने गाउँलेहरूलेराती १० वजेदेखि जुनर चन्द्रमा कै उज्यालो भर पर्नु पर्ने थियो । अहिले पनि त्यस्तै छ ।

यो शुकुवार भन्ने वार पनि कस्तो कस्तो ! अष्टाउनको जेठ १९ गते दरवार रक्तारिजत गरेको थियो । अहिले फेरि उही शुकुवार माटा घर्तिभै सयौं पौरन पर्‍यो । मध्यरातमा उज्यालो भन्दिनेको भए पनि बान्च सक्ने नि धेरै मान्छेरागवीर का भन्दै थिए ।

'थ्या अड्को, दिन आया पछि कसको क्या लाग्यारैछु र' । उता इजरायलमा पनि उही शुकुवारको राती नै हामसले धमास गरिंदिवा १० जना नेपालीले ज्यान गुमाउनु परेको थियो । यता त घरले पनि थियो, भायले पनि थियो ।

सधैँ कहिले साह्रै, कहिले सरकारले, कहिले वाह्रवलीले, कहिले कसले कहिले कसले, थिचोभिचोमा जीवन बाँचिरहेका रगवीर काका आँखाभरी आँशु गर्दै बन्चाले थिरेर आधा पारेको दाउराको चिर्कटो जस्तै बनेको घर देखाउँदै भन्दै थिए । 'ऊ' त्यहाँ हेर यस्तो हरिबजोग भएकै छ । पछाडिडको भयालवाट हाफामाँरे बाँचे । तर अरूलाई गुहार लगाउँदै लगाउँदै सबैलाई थिचिगो । उनी भकानिए ।

एक दुई कान मैदान भने जस्तै भूकम्पले त्यहाँ मात्र हल्लाएको थिएन । धेरै जिल्ला हल्लाको थियो । कति सुतेर बसे, कतिले पत्ते पाएनन् कति ज्यान जोगाउने ओछ्यापामा छाडेर भागभाग पनि गरेका थिए । मध्यरातदेखि नै सामाजिक सञ्जालरंगिन थालेको थियो । मिसरूक, फटका, माया कुनी के के अनेकार्थमा । 'अगुटाले हानेको ककुर विजुलीदेखि पनि

तसन्ध' भने जस्तै उरको भूकम्पले सबैलाई सताएको थियो । केही हप्ता अगाडि मात्र बकाइलाई जिस्काएको थियो । पटक पटक फटका दिई नेरहेको थियो । अहिले हल्लेको हल्लै गरिरहेको छ । शनिवार विहानै 'गाईने किरा' जस्तै गरी हेलिकप्टर आकाशमा फन्को मारे थियो । हरियो किराले फन्को मारेपछि गरिव जनतामा आशा त थियो ।

हेरकका घर वारीमै मिलेको थियो । सल्ला घर देखि मुश्किल नै थियो ।

बम, मिसाइलको फटकाए भुइँ हालिएर प्यालेस्टाइनको गाजाजस्तै देखिनु गरि अस्त भएका माटाले बनेका ती घरहरू भत्किएर बुलाम्मी थियो । धूलो उडिने रहेको थियो । गाजामा इजरायलले प्रहार गरेकोकोटेले निस्कारेको धुँवाँको मुश्लो जस्तो ।

नेपाल मनकारी छुन, मन कमलो छ नेपालीको । साना साना कुरामा खुशी हुन्छन्, साना साना दुःखमा नेपाली दुख्छन् । देशमा संकट आईपदाँ मन नदुख्ने को नै हुन्छ । पहिरोले पहाड भाँडोले तराईलाई निकै पीडा हुन्छ । तराईलाई बाह्रौँले डुबाउँदा पहाडमा आँशु भर्र्छ । शनिवार विहानै मैले प्रबन्धको प्रयोग गर्न किन छाडेर ? उता रगवीर काकाहरूको अवस्था जान्न चाँहिरेको थियो । उता मुगलानवाट आउँदा उपहार पाएको हावा चिठी (फोन) मा नम्वर थिचन थाल्यो ।

गोरगवीर काकाहरूले नै चुनावमा जिताएर पठाको अनि परदेशको अर्थमन्त्री पनि भएका वेदराज सिंहको हावा चिठीले एकै पटकमा उत्तर दिइहाल्यो 'हजुर मर्जी होस, यहाँ त विजोग छ ।' अरू बोल्न सक्ने अट मलाई पनि आएन । उत्तर दियो, सुरक्षित भाएर सेवा गर्नु । विपदले यो मेरो यो तिम्रो पनि भन्दै । को ठूलो को सानो पनि भन्दैन । दैव प्रकोपर विपदबाट शक्ति न्यूनिकरण गर्ने हो जोखिमवाट बच्ने हो । उतावाट उत्तर

आयो । हस हजुर धन्यवाद । मान्छेले अरु त के नै गर्न सक्दछ ? 'डिएर आफ्नो, खौरिएर मसिनो' कहाँ हुने होर ? सबै भन्दा ठूलो कुरा त मन नै हो नि । धन जति नै ठूलो भएपनि मन सानो छ भने के काम लाग्नेरछ र ? जहिले पनि वेहाल आमनागरिककै हुने न हो ।

गाउँले रगवीर काकाका गाउँमा अहिले 'टुरिष्ट' धमाधम गईरहेका छन् । बहतर सालमा गोर्खादेखि सिन्धुपाल्चोकसम्म जानेहरू पुगेका छन् कि छैनन् थाहा छैन । दुईचारवटा विस्कटर चाउचाउका पोका बोकेर सामाजिक सञ्जालमा छाउने टुरिष्टहरूलाई रोक्नु परंदछ ।

जिम्मेवारीको कुरा गर्ने हो भने जहाँका नागरिकहरूको गाँस, बासर कपास नै सकिएको छ त्यहाँ टुरिष्ट होइनराज्य सताले नै चाँजो पाँचो मिलाउने हो । पीडितको आँशु पुछ्ने काम गर्ने हो । तर अहिले त्यस्तो छैन । विपद्का बेला धेरैको कमाउने मेलो बन्दै गएको छ । मैले रगवीर काकालाई त्यही भनेको थिएँ । चुनाव जितेर जानेलाई पनि त्यही सुनाएका हो । मान्ने पो कसले होर देशमा ।

धेरै धन खर्चिएर गाईने किरा चढेर टुरिष्टहरू जानु भन्दा गाईने किरा चढ्ने फजुल खर्चले चिसो सिरिठोवाट बच्न न्यानी कपडा पठाईदिए हुन्न र ? आफैँ जानै पर्ने हो र ? के त्यहाँ राज्यको कुनै अंश छैन र भएभरका टुरिष्ट जानु पर्ने ? त पछिला की म पलिया भन्ने बेला होर ? पक्के पनि हुँदै होइन । यो त संकटको बेला हो । उदाको समयमा हो त्यसपछिहालतक अनि विकास कुरा होला नि ?

हाम्रा रगवीर काका भन्दैछन्, कति कष्टले बनाएको त्यो घर एकै छिनमा स्वाहा बनाईदियो । अब के गर्ने ? कसरी बनाउने ? मजस्ताको बोली फुट्न सकेको छैन । बहतरमा यसै

बैकुण्ठ भण्डारी

गरी अस्त भएका घरहरू अहिलेसम्म बनेका छैनन् । तपाईंको के बन्सार, कहिले बन्साररगवीर काका भन्न पनि सकिरहेको छैन ! विदेशबाट आएका टुरिष्टदेखि स्वदेशका टुरिष्टले हल्ला खल्ला धेरै गरे तर, पीडितको आँशु चुँहिएको चुँहिएँ । छटपटिएको छटपटियै । बहतरकाले समेत एउटा टेको लगाउन सकेका छैनन् । तर तिनै पीडितको आँशु देखाएर आएको अबै रूप्यो छै कसको ढुकुटीमा गएर भरियो ? दामासाही गरेर बाँडेको भएपनि स्वैका घर हुन्थे । उही गाईने किरा चढ्ने तारे होटलमा छल गरेर फल खानैहरूले नै सत्यानाश पारिदिए । गरीवको आँसु पिए, नाना, खाना र छाँना लुटेर खाए ।

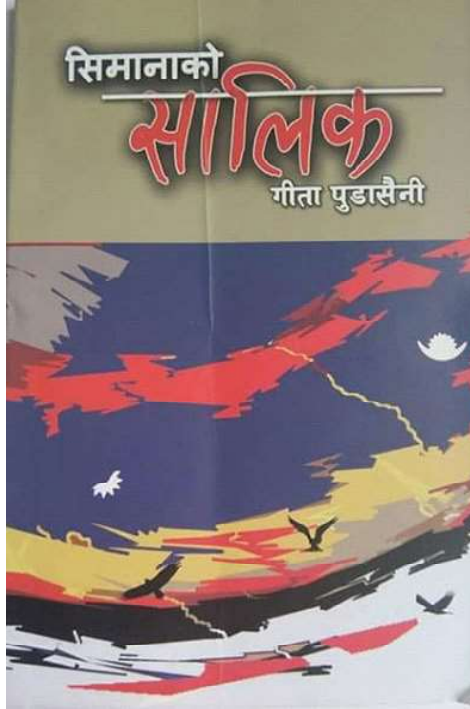
आम नेपालीको कथा एउटै छ । ब्याथा उस्तै छ रात कौँ मन चकमन्न छ । बोल्नेको पीडो विकने, नबोल्नेको चामल पनि नबिकने गतिछाडा व्यवस्थामा कसले पो न्याय पाउँछ र ? पीडितको आँशु पुछ्ने होइन त्यही आँशुलाई बेचेर खानैहरूकै चकाचक छ देशमा । भूकम्प, टुरिष्टहरूले पीडितको आँशुमा अर्कै आँशु बहाउने काम पो गर्दैनछु ? त्यसै ऊ बेलामा महाकाँबे लक्ष्मीप्रसाद देउकोटाले भनेको हैन रहेछ, 'दुखीको घरमा माय तेरो बास हुने भए, हे इश्वर मलाई अफ दुख दे' ! आम नागरिक कहिले महारागी, कहिले प्राकृतिक विपत्ति, कहिले राजनीतिक विपत्तमा भन्सिरहेकै छ ।

सिमानाको सालिक (कवितासङ्ग्रह)

अरूणबहादुर बस्ती-

नेपाली साहित्यमा विभिन्न विधामा कलम चलाउँदै आएका साहित्यकार गीता पुडासैनीको सिमानाको सालिक नामक कवितासङ्ग्रह पहिलो कृतिको रूपमा २०७९ सालमा प्रकाशित भएको छ । यो कवितासङ्ग्रहमा सारमागको सम्बोधन, आइमाई, आमार पत्नी, जवाफ, प्रयोगशालावाट फर्कदा, नागरिकको बकपत्र, कवि, सहचालक लगायत विभिन्न शीर्षकका ३० वटा कविताहरू सङ्गृहीत छन् । यी सङ्गृहीत कविताहरूमध्येको एक कविता हो **सिमानाको सालिक** । यही कविता नै कभ्र पृष्ठमा प्रमुख पात्र बन्न पुगेको देखिन्छ । सिमानाको सालिक कविताभित्र उभिनअधि देखेको हुनुपर्छ कुरुक्षेत्रको चरमता भोगिरहेको माटो स्वभिमानको फन्डा बोकेर उभिन विसर्णको कव्यित्रीले लेखेकी छिन् ।

कव्यित्री गीतालाई 'साहित्य मन पर्छ, साहित्यकारचना लेखेर' यसमै डुब्न उनी मन पराउँछिन् । मातृत्वका नयाँ आकाश समातेका छन् गीताका कविताले । प्रयोगशालावाट फर्कदा शीर्षकको कविताभित्र तिमिले आफ्नै घरको खटप्याल देखेका छैनौँ, तिमिले देखे

नसकेको खटप्यालवाट मैले तिम्रो घर र पूरै जिन्दगी पहिरेको छु भनिएको छ । नारीवाद र भूकम्पको ड्रन्डमा उनका अनुभूतिहरू अंकिएका छैनन् । गीताले लेखेका कवितामा जीवनको ध्वनि छ । त्यस ध्वनिले आफ्नो माटो, संस्कार, सम्बन्धता पसिनालाई बढी स्पर्श गरेको बोध हुन्छ कविता पढ्दै जाँदा । उनले लेखेका कविताहरू मामिक, सुन्दर र प्रभावशाली छन् । शैलीमा निजत्व प्रवाहित रहेको पाइन्छ भने चिन्तन पक्ष विशेष देखिन्छ । कविताहरू प्रतिक्रमिक छन् । प्राकृतिक सांस्कृतिक विषयहरूले कवितालाई रोचक पढ्नु पर्छ । हरेकको आसामी न परे म ।

जब फन्डा फहराइरहेजस्ता देखिने टाकुराहरूलाई मुसारेर हक्केलामा हावाको वेल्गु थपक आएर बस्छ सिमानाको सालिक शीर्षकको कवितामा कव्यित्री गीताले लेखेकी छिन् । कव्यित्री गीताले सिर्जना गरेका कविताहरू यस कृतिभित्र बेजोडले किरिहेको देख्न पाइन्छ । कविताको मन अत्यन्त कोमल हुन्छ, संवेदनशील हुन्छ त्यसैले ऊ सूक्ष्मभन्दा सूक्ष्म कुराहरूलाई नजिकबाट नियाल्न सक्छ । त्यसैले उसले कविता लेख्न सक्छ । कव्यित्री गीताले इमान्दारीपूर्वक निर्भीकताका साथ आफ्नो सन्ध्या र संस्कृतिका साथै यावत् जीवनको जटिलतम गृह रहस्यलाई प्रकृति, कला, विचारको माध्यमबाट सशक्त रूपमा अभिव्यक्ति दिएकी छिन् । उनले लेखेका कविताहरू स्तरीय र तिख्छर बन्दै गेका छन् । कव्यित्रीलाई हाम्रा केही सामाजिक रीतिरिवाजहरू मन पर्दोरहेनछ । उनी त्यही रीतिरिवाजभन्ने छिन् । उनी त्यहाँबाट उन्मुक्त हुन पनि सकिन्नन् । प्रेम र माधुर्यका साथ कविता लेखेहरूका लागि यो एउटा गतिलो चडकन हुनेछ जस्तो मलाई लाग्छ । प्रेम भनेको युवा युवती बीचको मात्र नभएर प्रकृति आफ्नो मातृभूमिप्रति पनि हुन्छ भन्ने कुरा यो सङ्ग्रहले बताउछ ।

फन्डामुनि उभिएर जब तिम्री चुरोट सल्काउँछौ मलाई यस्तो लाग्छ तिम्रो छाती वन्दन बलिरहेछ ।

कव्यित्री गीताको हृदय भावुक छ । उनलाई राष्ट्रको अगाध माया छ । त्यसैले त उनी भावनामा र कर्मशीलतामा नेपाललाई देख्छिन् । राष्ट्रका अङ्ग-अङ्गसित समाहित हुनु पुग्दछन् । कव्यित्री गीताका कविताहरू भावनात्मक मात्र छैनन्, जीवनर जगतको वास्तविक छवि चित्राङ्गनामा जति सक्षम छन् त्यति नै प्रयोगका दृष्टिले पनि बेजोड र सशक्त छन् । गीता पुडासैनी काव्यिक जगतमा उदगीमान सशक्त हुन् । उनका समकालीन केही कविताहरू समय सान्दर्भिक र बलवान् देखिन्छन् । सच्चि भन्ने हो भने गीताद्वारा लेखिएका कविताहरूको भाषा सरल छ । सरल शब्दमा उनीएका कविताहरू पढ्नमा जति सजिलो हुन्छ त्यसैगरी बुझ्न समेत कठिनाई पर्दैन भन्ने भनाई पाठक वर्गको देखिन आउँछ । अन्त्यमा उनका अन्य रामा रामा कविता सङ्ग्रह थपिँदै जाओस भन्न चाहन्छु ।

हाकिले वेरुजु फछ्यौँट गरेभैँ छाती अधिग्रहण गरेर शक्तिपूर्तिको पूजा बनाइरहेको ठेकेदारजस्तो लाग्छ, यो संस्कृति ।

कृतिकार: गीता पुडासैनी, मूल्य: रु.१२०/- पृष्ठ: ८६ प्रकाशक: नुवाकोट साहित्य प्रतिष्ठान, नेपाल ।

मुक्तक लेख्ने प्रयासहरू : देश नाड्गोभार तिनैले बनाउने

पोगाटा निफन्नुपछ, बियाँ केलाउनु पछ, जादुगर वन्नुपछ, शब्द खेलाउनु पछ, रहरलागो सिर्जना त्यसै कहाँ जन्मछर ! बाँभो खन्नुपछ, बन्सो जिलाउनु पछ ।

- विष्णुप्रसाद आचार्य
कुहिरौले हाकेकै छ देशमा प्रजातन्त्र आएर के भो जतातलै अस्त व्यस्त जनता प्रजातन्त्र आएर के भो जसलाई आयो त्यसैलाई भो निमुखालाई के आयो आखिर जनता जहाँका त्यही प्रजातन्त्र आएर के भो

- चन्द्रकला आचार्य
मनको भगवान् वेचेर बजारको मूर्ति किन्छन् गरिवको आत्मामा आगो बालेर शान्ति लिन्छन् मानवरूपी दानवहरूले ज्ञानको दियो निभाए यहाँ त्यसैले यस्ताले मृत्यु पछि लोकलाई के दिन्छन्

- उषा केसी
तछाडर मछाड को भरमार, अवसरवादीहरूको संसार, विरूप, विपन्न, खिन्न भइनु आमा, लुछ्छन थाले आफ्नै संतानले अनुहार !

- इन्दु तोदी
सही गलत के हो ? जान्ने बेला हो यो भ्रष्टलाई दुष्टलाई लौरो हान्ने बेला हो यो आआफ्नो हातले आफ्नै भाग्यरेखा कोर्न असल नागरिकलाई छान्ने बेला हो यो ।

- लक्ष्मी मुडवरी पण्डित
विद्रोहको ज्वाला बोकी हिमाल, पहाड हिड्नुभयो विद्रोहको ज्वाला बोकी हिमाल, पहाड हिड्नुभयो द्वन्दमा सगैँ हिडेका साथी त विराना भए टिकटकारमाउँदै हिमाल, पहाड हिड्नुभयो ।

खानेमुख ठूलो तिनैले वाउने भए भ्रष्टाचार गर्न तिनैले पाउने भए कसलाई जिताउने केको मरिहतै देश नाड्गोभार तिनैले बनाउने भए ।

- इन्द्रकुमार श्रेष्ठ
जति वाढो त्यति बढ्छ हाम्रो ज्ञान हेर हामीलेनै दिनुपछ, यस्माराप्रो ध्यान हेर तिमीभित्र इच्छा मात्र भए पुन्छ, यस्मा, फाल्नु पर्दैन यस्को निमित्त तिम्रो ज्यान हेर ।

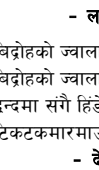
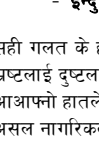
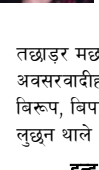
- होमा खनाल, असम
वाध्यछन् नारी पीत भन्न जसले पलपल रूपाफेको दिनगत पीडा अंधुसुंफेको तलाउमा डुबाएको छ कसम खुवाइएको छ सगैँ बाँच्छु सगैँ मर्छु भन्ने विवाह मण्डपमा सातफेर घुमाई अनि छुवाइएको छ

- सरस्वती तिवारी
धोरै माथि उड्लान तर धेरै भासमा गिर्नेछन् कोही लाजले मुख लुकाउन मुगलान छिर्नेछन् एकोरोपनी बेचेर चुनाव लडेकाहरूले विचरा विरक्तिएर खोकिलो भित्र कमण्डलु भिर्नेछन् ।

- शंकर ज्ञवाली
कतिरहरहरू कुल्चिएर बाँच्नुपर्ने अनगिन्ती पिडा लुकाई हाँसुपर्ने अभावै अभावमा वाचेको जिन्दगी परिपूर्ति गर्न दुनियाँ नाता गाँसुपर्ने ।

- विद्या भण्डारी
पर्वाह हुँदैने केही कुराको निधेक छु आजभोली कुनैकुनै दृश्य देखा सार्दै बेचैन हुन्छु आजभोली ए हजुर जन्मर मृत्यु एकोले नै हो, सबले जान्नुपर्ने अरु त सबै मिथ्यारहेछ, कुखेसो छैन आजभोली ।

- कृष्णबहादुर थापा

मधेशी, पहाडी, हिमाली...
हामी सबै नेपाली..

राजनीति कस्तो, टाउको बिनाको मुकद्दाजस्तो

भ्रष्टाचार फैलियो । नेपालमा भ्रष्टाचारीलाई कारवाही हुने दिन कहिले आउला ? हरेक जनताको जिज्ञासा यही छ ।

नेपाली कांग्रेस, शाक्तिको दुरुपयोग गर्दा कतिपय कदाकप खानाले पेट विग्रिएर भ्रष्टाचारखाला भोगिरहेको छ । एमाले, माओवादी केन्द्र, अन्य पार्टीहरू दुधमा पानी मिसाएको सेतोमात्र हुन् । स्वार्थमा मन मिलाउँछन्, मुद्दामा स्वार्थमात्र हेर्छन् राजनीति पढेका बन्थो ।

जनताको मांगअनुसार लिप्लेक, लिम्पियाधुरा, कालापानीबिहिको नक्सा जारी भयो । यो नक्साजारी हुँदा भुईँचालो दिल्लीमा गयो । दिल्लीले सुरक्षा सल्लाहकार, पूर्वसचिव, नेपालविज्ञहरू पठाएर नेपालको सरकार फेर्ने प्रयास पनि गर्‍यो ।

दिल्लीमा सेल्फ डाइसोलिसनमा बसेको भनिएका सुरक्षा सल्लाहकार अजित डोमल, चीन गए, नेपाल पनि आए । उनीसँग अरका प्रमुख सामन्त गोक्यर आइबीका प्रमुख अरविन्दकुमारले समेत काठमाडौँमा हतौ अड्डा जमाए । तिनले नेता, वरिष्ठमान र पूर्व प्रधानमन्त्री भेटेर भारतपक्षीय वतावरण बनाउन प्रयास गरे । नेपाल दुई हलचलका साथ छुट्याल्यो । स्वाभिमान बचाउन नेपाली नेतृत्वको डाइडमा हाड दिँदछन् ।

भारत नेपाल चीनतिर ढल्केको आरौपमात्र लगाइरहेको छैन, प्रधानमन्त्रीले चिन्तियाँ राजदूतसँग सल्ले नेपाललाई चीनको हिल्ला लगाएकोजस्तो अतिशयोक्तिपूर्ण कृपचार पनि गरिरहेको छ । यसबाट पनि थाहा हुन्छ- भारत नेपाललाई ठेगान लगाउने मोचाबन्दीमा छ । यही कारण भारतबाट धम्की आइरहेको छ- तिब्बत, पाकिस्तानजस्तो बन्ने कि भारतसँगको विशेष सम्बन्धमा केन ? हिजोआज शांतिशास्त्रीका सैनिक सक्रियता बढेको छ । नेपाल कहिले कुनतिर, कहिले कततिर ढल्केको छ । नेपालले अडान र नीति, विर्सको छ । नेपालले नक्सा जारी गरेपछि भारतसँग विवाद बढ्यो ।

एमसिसी पास हुँदा अमेरिका रिसाएको छ, चीन खुलेर सुरक्षा सरोकार देखाइरहेको छ । नेपाली पार्टीहरूलाई बसमा पार्ने चलखेल बढेको छ । कोरोनाको महासङ्कट, वाडीपहरीको विषय, स्कूलकलेज बन्द, नागरिक हातमुस जोर्न नसकेर मरणगन्स, जीवनजगत सबै चौपट भएका बेलामा भारत, चीन, अमेरिकाको नेपाली आत्मसम्मान ताड्ने जुगाको लडाइ उस्कममा छ । यही लडाइमा नेतारूको बेलापान, ज्यालादारी, कमाउधन्दा चर्केको छ । खेताला भनेको राजाको काम कहिले जाला घाम न हो । यसरी देश बन्दैन, जचैन । सत्तासुखको तीन त्रिकोके चौधभुवन देखिरहेको हाल, जो

बायुको प्रकोप नै चल्थो । अहिले नेतार अनेक प्रकोपले मान्छे चपाइरहेछ । मान्छेले मान्छे चपाउने यो पद्धतिप्रति जनताको भरोसा उठिसकेको छ । हो, पार्टी कार्यकर्ताको जयजयकार बाँकी छ । जुन दिन तिनको विवेकको आँखा खुल्छ, त्यो दिन पार्टीर भ्रष्टाचार बाँकी रहने पक्का छ ।

राजनीति चुट्टेजस्तो पनि छ । समाजमा कथन छ- विश्वासघात भएर हत्या भएका, आत्महत्या गर्ने बाध्य भएकाहरू चुट्टे जन्म । तिनका अर्जुन आत्माको वेला बेलामा चीकार गर्छन् र चीकार सुनिन्छ । कतिपय परिणामहरूमा चुट्टे आत्माहरूको छटपटी देखिन्छ पनि । आगोको खली खाएर बायु उतार्ने चलन छ समाजमा । नेपाली राजनीतिमा आगोमाथि बायु उतार्ने साइत जुरेको छैन, सके गम खाइरहेछन्, भन्ने हरेर टोलाइरहेछन् । खिन्ने सुरू होलाजस्तो छ ।

आधुनिक विज्ञान यस्ता कुरालाई भ्रम मान्छ, अंधविश्वास मान्छ, तथापि विज्ञान नै भन्छ- वेदर साइडस्वर्शनाका कारण आविष्कारहरू सम्भव भएका हुन् । आधुनिकताका प्रणेताहरू स्वस्थानीमा पिच्छडी उपाधि दिन्छन्, हिन्दुधर्म गन्धलाई पाठ्यक्रममा राख्दैन अथवा गराइरहेका हुन् । यहासम्म कि अधिपत्य, जर्मनमा त भुट पिचास, तन्त्रमन्त्र र बोक्सी विश्वासमेलताई कानुनी मान्यता छ । नेपाल त त्यसै पनि तन्त्रमन्त्रको देश, मन्दिरे मन्दिरेको देशमा हरेक मन्दिरेका गर्भगृहदेखि टुँडालसम्म तन्त्र नै तन्त्र व्याप्त छ । पशुपतिनाथको नित्यपूजासमेत मन्त्रबाट हुन्छ । विदेशीहरू नेपालका तन्त्रमन्त्र विद्यावा अन्तर्धान गरिरहेका छन् । कोभिड १९ को प्रकोपले थियथलो पारेको अमेरिकाका राष्ट्रपति निवासमा हिन्दुशास्त्रका मन्त्रहरू पाँडेयो, पूजाआजा, होम र गायत्री मन्त्र जप धेरै टाउँमा भइरहेको देखिन्छ । अर्थात् पन्ध्रईशभन्दा माथि अर्धशक्ति छ । अतिशयोक्ति विश्वास छ । हामी पूर्वीय दर्शनभित्रको रहस्य गुमाउँदै त छैनौं ?

अहिलेलाई सवाल नेपालको वर्तमान र भविष्यको हो । राजनीतिले किमि रोगि शान्तिर अग्रगामी समृद्धिको कोसं लिन सकेन ? अफकल राष्ट्रमा हुने सुव्यवहार बढ्दै गएको छ ? नेपाललाई लागेको महारीग हो- चरित्रहीनता, गैरजिम्मेवारी र भ्रष्टाचार । नेपालको शासन र प्रशासनमा भ्रष्टाचार अनिर्णयिताको वाडी र पहिरो रोकिने छोट देखिने । कारण-राजनीतिमा इमान जमान भएन । भ्रष्टाचारको भ्रूण बढ्यो । समाजशास्त्रीहरू भन्न थालेका छन्-

०४६ सालपछि जो जो सत्तामा पुगे, आनन्दलेरसजनासय गरे । कोही देशघातक त कोही जनघातक बनेर बदनमा भए । राजनेता बन्ने इच्छाको अडान र राजनीतिका लागि त्याग गन्सकेर अट कसैमा पनि देखिन्छ । विधिमाथि टेकेर मनपट्टी शासन लोकतन्त्रको परिचय भयो । लासा हिँडेको कुटीको वाटो समातेपछि देश भामुभूझ छ ।

दक्षिण कोरियाका पूर्वराष्ट्रपति पार्क यून हे, दक्षिण अफ्रिकी पूर्वराष्ट्रपति ज्योकोब जुमा, बाइलदेशकी पूर्व प्र. वेगम खालिदा जिया, मलेसियाका पूर्व प्रधानमन्त्री नजीवरजाक, पाकिस्तानका पूर्व प्रधानमन्त्री नवाज शरीफ, ब्राजिलका दुई पूर्वराष्ट्रपति दिल्मा रूसेफ लुई इनासियो लुजा द सिल्वा, भारत विद्यार्का राष्ट्रिय नेता लालू यादव भ्रष्टाचारमा सजाय कालकोटरीको सजाय भोग्न बाध्य भए । प्रजातन्त्र समाजवादमा राजनीति सेवा हो, नेपालमा व्यापार बन्थो ।

यसकारण नेपालमा भ्रष्टाचार मौलायो ।

सम्पादक/प्रकाशक राजन कार्की
Editor/Publisher Rajan Karki

सह-सम्पादक : शाश्वत शर्मा
वनबाइन प्रविधि : रोशन कार्की
कानुनी सल्लाहकार : शिवप्रसाद सिखरेल
मुख्य व्यवस्थापक : कृष्णकुमार कार्की
व्यवस्थापक : हिलकुमार कार्की
मुद्रण : तारा पिन्टर्स, कलंकी

गोरखा एक्सप्रेस साप्ताहिक
कामपा १५, कलंकी, काठमाडौं
मो. : ९८५१२०७०८९ फोन : ४३२२०८४
E-mail : rajan2012karki@yahoo.com
nepahot@gmail.com
Online : www/nepaltoday.com.np

सम्पादकीय

बिग्रेको राजनीति सुधार्ने भए

राजनीति वाइफकालो राजनीति व्यवसाय बन्थो । राजनीतिले नीति गुमाएकाले राजनेता जन्मन सकेनन् । राजनीति भ्रष्ट नीति बन्थो राजनीति सबै नीतिको मार्गदर्शक भएकाले राजनीति बिग्रेपछि देश विग्रनु स्वभाविक हो । पञ्चायत ठिक भएन भनेर बहुरत्न ल्याइयो, बहुदल कालगारि बन्थो । कालगारिलाई शमरति बनाउन गणतन्त्र ल्याइयो, गणतन्त्र कृशासनमय बनेको छ । यसकारण सडकमा जनअसन्तुष्टि बढ्न थालेको छ । जनता विद्रोहमा उठ्न थालेका छन् । जनअसन्तुष्टिलाई समन गरेर यही लुटतन्त्रलाई कायम राख्न ठूला दल र प्रतिपक्षीसमेत ज्यान फालेर लागेका छन् । तथापि जनता दलीय लुटतन्त्रविरुद्ध अर्को जनआन्दोलन गर्न तिम्रिएको अवस्था छ । अर्थात् यो जनआन्दोलनले व्यवस्थामा नै षडन उठाएको छ । संविधान अफकल भइसकेको सन्देश दिँएको छ । जबरजस्ती टाललुल पारेर यो संविधान र व्यवस्था चलाउने जुन पडयन्त्र बढ्दैरहेको छ, अफकलताको भीमा पुगिसकेको देश भीरबाट खुरमुरिने हो कि भन्ने डर सबैतिर बढ्दै गएको छ । यसकारण परिणामरानीति सही मार्गमा ल्याउनु हो यो यी पाँच उपायहरू अवगमन गर्न सकिन्छ । यी नीतिकथार उदाहरणबाट शिक्षा लिन सके नेतृत्वले सफलता पाउन सक्नेछ ।

१. हाड नमएको जिब्रोको कथा- नेतारले सहयोगीलाई खसीको सबैभन्दा राम्रो भागको मासु किनेर ल्याउन अड्याए । सहयोगीले खसीको जिब्रो किनेर ल्यायो । मालिकले फेरि सहयोगीलाई अड्याए- जाउ अब खसीको सबैभन्दा राम्रो भागको मासु किनेर ल्याउ । सहयोगीले फेरि पनि खसीको जिब्रो किनेर ल्यायो । यो देखेर मालिकले सोधे-राम्रो मासु पनि जिब्रो, राम्रो मासु पनि जिब्रो । कसरी ? सहयोगीले जवाफ दियो- नेताजी जिब्रो राम्रो भयो भने सबैथोक, सबै कुरा राम्रो हुन्छ । जिब्रो राम्रो भयो भने सबै राम्रो हुन्छ । सबै विग्रन्छ ।

२. हीराभन्दा राष्ट्रियमानको महत्व- वेलायतकी महाराजनीलाई अष्ट्रियाका सन्गीतकारले सङ्गीत सुनाउने पालो आयो । सन्गीतकारले आफ्नो देशकोराष्ट्रिय धून बजाएर सङ्गीतको सुरुआत गरे ।राष्ट्रियमानको धून समाप्त नहुन्जेल महाराजनी उभिरिहिन । कार्यक्रम सकिएपछि महाराजनीले सङ्गीतकारलाई हीराको हार उपहार दिइन् । महाराजनीलाई सङ्गीतकारले शिर भुङ्काएर प्रत्युत्तर दिए- मेरो देशकोराष्ट्रियमानलाई जुन सम्मान दिनुभयो, मेरा लागि हीराको हारभन्दा त्यो सम्मान मूल्यवान छ । तपाईंबाट प्राप्त सम्मानका लागि हाँकिँ धन्यवाद ।

३. १९४०-४४, १९५१-५५ मा चर्चित वेलायतका प्रधानमन्त्री भए । उनलाई गर्जो सिंह भनेर पनि चिनिन्छ । एकपल्ट उनी भाषण गर्दै थिए, एक अनुयायीले भने- तपाईंको ख्याति बढेको छ, तपाईंको भाषण सुन्न ठूलो भीड जम्मा भएको छ । यो सुनेर चर्चित हिस्स हाँसेजस्तो गरेर जवाफ दिए- यो सब तमासा हो । भोलि मलाई यही स्थानमा फाँसी दिइयो भने योजना बरे गुणा ठूलो भीड जम्मा हुनेछ ।

४. नेपालियन बोनापाटको सभामा निम्त्याइएका अनेक विवाका व्यक्तिसमूह एक चित्रकार पनि थिए । चित्रकार अलि पुराना युवा लगाएर आएकोले नेपालियनले उनको स्वागत गरेनन् । सभा सकियो, सबै फर्ति जानलाग्दा ती चित्रकार पनि उठेर हिड्न लागे । अनि नेपालियनले ती चित्रकार समू गएर हात मिलाए, होकामम्म पुग्नुपर्छ पनि गए । चित्रकार चकिट पत्थो, अरु अतिथिहरू पनि आश्चर्य मानेर हेर्दै थिए । नेपालियनले सबैलाई सुनाए भने- जो कार्यक्रममा आउँछन्, आउँदा तिनको परिधान, फुटिफाँती, शांतिराम्रो लुगालाई स्वागत गरिन्छ । जाने बेलामा जुन आदर गरिन्छ, त्यो व्यक्तिको गुणलाई हेरेर गरिन्छ ।

EXCITING, INTERESTING & REWARDING Academic Degree
for you to choose from

ADMISSION OPEN

BIT BBA

IBA SPECIALIZATIONS:
EVENTS & TOURISM MANAGEMENT
DIGITAL BUSINESS MANAGEMENT

Informatics College Pokhara

विश्वप्रसिद्ध कलाकार गोयाको 'द न्याकेड माजा'

- कसैले खास खुस गर्दै भने - यो पूर्ण निर्वस्त्र चित्र छ । यसले हाम्रो खिल्ली उडाएको छ । हाम्रो बदनाम गरेको छ । यो चित्र बनाउने कलाकार माथी कारवाही हुनुपर्छ ।

- कसैले ठूला ठूला आँखा पाउँ भने - भेलास्की (विश्वप्रसिद्ध कलाकार) ले त भेनसलाई धार्मिक आख्यायामा आधार बनाएर सुन्दरम निरवस्त्र चित्र बनाएका थिए । तर फ्रान्सको दे गोयाले त देवता होइन हाम्रै समाजकी महिलालाई कामुक रूपमा प्रस्तुत गर्नु भन्दा अघि नै विद्रोह गरेका हुन् । उनले हिजोको सम्पूर्ण नियमलाई तोड्ने प्रयास गरेका छन् ।

- कसैले भोकिके भने - यि त आत्माकी रानी जस्तै छिन् । यिनको श्रीमान् पोहोर मात्र मरेका थिए । यि दुवै श्रीमान्, श्रीमतीले कलाकार फ्रान्सको दे गोयालाई सरकत्व प्रदान गरेका थिए । औधी मन पराएका थिए । आफ्नी श्रीमान्को मृत्यु पश्चात कलाकार गोया आत्माकी रानीका बीच कन्त घनिष्टता बढ्यो । भन्नेले भन्ने, उनीहरू एक आपसमा प्रेम गर्दथे । एक पटक उनीहरू सानल्युकर पान्तमा छुट्टी बिताउन गएका थिए । त्यसै बखत आत्माकी रानीले निरवस्त्र मोडल बसेर गोयाले बनाएका चित्र हो यो भनिन्छ ।

- कसैले अचम्म मान्दै भने - त्यसो हो भने यो चित्रले राजघरानाको बदनाम गरेको छ । यसलाई हटाउन ठाउँमा कुरा पुऱ्याउनु पर्छ ।

सारागोसाका चर्चित कलाकार जोसे लूजानसंग भयो । कलाकार जोसे लूजान, नरन-धार्मिक चित्र बनाउन विशेष चाखराख्थे । सोही ठाउँमा गोयाले अर्को कलाकार फ्रान्सको वाय्यूलाई पनि भेटे । अनि वाय्यूसंग मेडरिड गए । मेडरिडमा वाय्यूको स्टुडियो थियो । सोही स्टुडियोमा बसेर गोयाले चित्र बनाउन थाले गोयालाई टिपोलोर एन्टोनो न्याफेल मेन्ड्र जस्ता दरबारीया कलाकारहरूको ठूलो प्रभाव परेका थियो । गोयाले व्यक्तित्व, व्यङ्ग्य चित्र, इचिग्न, कमिसन बर्क, मानवताका अंधारोपथ, स्पेनीस युद्धचित्र, काल्पनिक चित्र, नासद चित्र, सांस्कृतिक-पर्व

प्रादो पुगेर गोयाको चित्र हेरेर धन्य हुन्छन् । यसले गोयाको यो चित्रकला हेरेका छन्, तिनको मुखबाट निस्कने गरेको छ- ओहो । गोयाले 'द न्याकेड माजा' बनाए जस्तै 'द क्लोथेड माजा' अर्थात् **सबस्त्र माजा** पनि त्यतिकै उत्कृष्ट चित्र बनाएका छन् । हाल सो चित्र पनि प्रादोमा नै संकलन गरिएको छ । गोयाले यस चित्रलाई इ.स. १८००-१८८५ का बीच बनाएका हुन् । यो चित्र ३७ १/४-४४" को छ । एउटा कलाकार कोमलतालाई कलामा उतारेर विश्वप्रसिद्ध बनेका कलाकार हुन् गोया । गोयाको जति प्रशंसा गरे पनि कलाकारहरू थाब्दैनन् ।

यो कुरो इ.स. १७०० को हो । त्यस बखत गोया ४० वर्षका थिए । अनि आत्माकीरानी ३४ वर्षकी विधवा थिए । गोयाले रानीका बुधु रेखाचित्रहरू बनाएका छन् । ती सबै निर्वस्त्र, कामुक नै छैन । अत्माकी रानीको निरवस्त्र चित्रले स्पेशामा ठूलो हलचल नै मर्चियो । उरैले 'अवराजा चतुर्थ नवस्य परिवारबाट गोयालाई या त मृत्युदण्ड हुन्छ या आजीवन कारावास हुन्छ भनि अडकल काटे । तर गोयालाई कसैले पनि केही गरेनन् । मात्र सामान्य स्पष्टीकरण सोधिएको थियो । गोयाको ख्याति भन बढ्यो । कूलिन वर्गहरूले उनलाई बोलाएर व्यक्तिचित्र बनाउन अनुरोध गर्न थाले ।

उनीरोमान्सवादी चित्रकार मात्रै होइन यथार्थवादी चित्रकार पनि हुन् । उनका कतिपय चित्रहरूमा अभिव्यञ्जना, अतिथयार्थवाद एवं प्रभाववादका छनकहरू प्रष्ट पाइन्छन् । आधुनिक कलाको विकास हुनु भन्दा ऋण्डै सय वर्ष अगाडि नै गोयाले कलाका विभिन्न वादहरूलाई प्रयोग गरेका देखिन्छन् ।

फ्रान्सको दे गोया इ.स. १७४६ मार्च ३० तारिखका दिन स्पेनको फ्लेन्टोडोस भन्ने गाउँमा जन्मिएका थिए । १५ वर्षको उमेरमा उनी सारागोसा गए । त्यहाँ उनको भेट

चित्रहरू बनाएर निर्भकताको ज्वलन्त उदाहरण प्रस्तुत गरेर उनी विश्वप्रसिद्ध कलाकार भए । पछि विरामी परेर बेरो पनि भए । जीवनका छै उतार चढावसँगै राजदरवारका कलाकार बने । अनि इ.स. १८२८, १६ अपिलका दिन वयासी वर्षको उमेरमा उनी दिवंगत भए ।

गोयाले बनाएको 'अत्मा कीरानी' नामक चित्रमा स्त्रीजन्म कोमल शरिरलाई सफल चित्रण गरेका छन् । कामुक मुहार बनाएकी रानीका दुवै हात टाउको पछाडीराखिएका छन् । कुमसम्म छरिएका कपाल, देबे पट्टि कर्कै हेराई, सर्वाङ्ग निरवस्त्र शरिर छ । यस चित्रमा प्रकाश र छायाको तालमेल वेजोडसंग मिलाइएको छ । छैरो कालेरंग पृष्ठभूमिमा लेपन गरिएको छ । रानीको शरिरलाई ४५ डिग्रीमा मोडलीकृत गरेर केन्द्रकृत गरिएको छ । शरिरको कोमलतालाई कलाकार गोयाले बढो सुन्दर ढंगबाट रंग सादृश्य गरेर उत्कृष्टताको परिचय दिएका छन् । कला पारखीहरूको सत्प्रतिशत ध्यान खिचन सफल हुने गरी 'द न्याकेड माजा' नामक चित्र गोयाले बनाएका छन् । गोयाको उत्कृष्ट चित्र सुन्दरताको अनुपम नमूना मानिँदै आएको छ । हाल सो चित्र मेडरिडको प्रादो (विश्वप्रसिद्ध कला संग्रालय) मा राखिएको छ । वर्षेनी लाखौं मानिसहरू

The Naked Maia is a 1958 Italian-American co-production made by S.G.C. Titanus, and United Artists.[2][3] This historical film recounting of the romance between the painter Francisco Goya and the Duchess of Alba was directed by Henry Koster, and produced by Silvio Clementelli and Goffredo Lombardo. The screenplay was by Norman Corwin, Giorgio Prosperi and Albert Lewis based on a story by Oscar Saul and Talbot Jennings. The music score was by Angelo Lavagnino and the cinematography by Giuseppe Rotunno. The film stars Ava Gardner and Anthony Franciosa with Amedeo Nazzari, Gino Cervi, Lea Padovani, Massimo Serato, and a largely Italian cast. It is based on a novel by Noel Gerson.

वर्तमान राजनीतिक दुरावस्था

सुरेश कुमार पाण्डे-

जे जस्तो जसले गरेपनि सुख छैन देशभित्र भूकम्प आयो । त्यसैमा राजनीतिवादी पहिरो गयो त्यसैमा राजनीति । कसैले सहयोग गर्नु किन गरे होला, सहयोग गरेन किन नगरेको होला । सहयोग उठाउने हुकले सहयोग उठाएर सम्बन्धित ठाउँमा नगुराउने तर जताले लिएको सहयोगलाई आफ्नो राजनीति ब्यारियर पूर्ति गर्न चुनावी क्षेत्रमा पुराउने गरेको पनि देखिन्छ । २०७२ को भूकम्पमा जस्तापातामा समेत राजनीति भयो ।

आफ्नो घरमा बसेर आर्कांको विरोध गर्ने, खेदो खन्ने वाहेकको अर्को उनीहरू संग राजनीति मिसन छैन । भूकम्प आयो गर्नु प्रकृतीको आपदा हो । धुपैले ज्वृज्ज गुमाए । बाँचेकाहरू डरमा छन्, अभावमा छन् । रूबावामा छन् । तर कतिपयले उनैको अश्रुमा राजनीति गरेकाछन् । लाखको माथी राजनीति गरेका छन् ।

कसैले आर्कोलाई चोर चोर भन्दै चोन मूका खोज्छन् । यो राजनीतिक हामामा सबै चरानामा नाई छन् । देशभित्र जुनसुकै सरकार आएपनि गर्ने केही कसैले होइन । सरकारमा नजवाड सम्मको चुरिचुरी सबैको गएपछि लाखापाखा लाग्छन् । अचम्म लाग्छ आखिर यो देशभित्र किन यस्तो शासन व्यवस्था छ ?

देशभित्र युवाहरू बस्ने वातावरण नै छैन । विदेश नगर्दै गुजारा छैन । डिग्री गराउंदा वा आमाको जिन्दगी जान्छ, विदेश पठाउंदा घरचाय विच्छ ।

आफ्नो स्वर्ग तुल्य देशमा यो सन्तानलाई बाँच्न छैन । गास,बासर कपासको परिपूर्ति गर्न अकालमा ज्यान गुमाएकाछन् । बुढा बुढीको काखमा नौजवान छोराको लाश हुँदा कस्तो अनुभूती हुन्छ होला ? यही हाम्रो देशको कथा छ । ससारभरीका देशमा नेपालीहरूको कथा भेटिन्छ । उनिहरूको अश्रु पर्सिना र रगतमा मुछिएको व्याथा । छिमेकी मुलुकमा त वेहिसाव नेपालीहरू छन् । जहाँ संगठन छैन त्यहाँ उनिहरूको नराम्रो पिडावायक समाज भेटिन्छ । जाँडरक्सी,जुवा तास र लडाईं भुङ्गामा बल्किएको परिवारको कथा । जहाँ संगठन सक्रिय छ, त्यहाँ भने सचेत देशभक्त नागरिकहरू भेटिन्छन् । अनुशासनमा बन्न नरुचाउनेहरू फाडा प्रवृत्तिका भेटिन्छन् । उनीहरू नेपाली त हुन तर आफ्नो गाउँ ठाउँ भुलिसके । न उनिहरूका छोरा छोरीसंग नागरिकता छ न उनीहरू नेपाली बोल्छन् ।

न भारतले हाम्रो नागरिक भन्छ । न मानव्य भूमिको उनिहरूलाई जानकारी छ । उनिहरू मात्र उपयोग भएका छन् । भोट काँड बनाइदिएर राजनीतिक पार्टीहरूले उपयोग गर्छन् । मात्र चुनावको वेलामा उनिहरूको खोजविन हुन्छ । न घरको न घाटको गराएका छन् । त्यो भोट काँड नतरासनकाड हो न नागरिकता त्यो एउटा गहिरो पड्यन्त्र हो । राजनीतिक पार्टीहरूको दाउपेच मात्र ।

नेपालमा विदेशीलाई नागरिकता बाँट्न सम्वन्धनमा संशोधन गर्छन् । नयाँ नयाँ विधेयक सदनमा पठाएर पारित गराएर उनीहरूलाई नागरिकता दिन्छन् । जसको पहिल्यै देखिन छिमेकमा नागिकता छ । तर आफ्नो सन्तानको न विदेशमा न देशमा उनिहरूको नागरिकता कतै छैन । हाम्रो देश त दुई टुप्पाको तरल बनेको छ । एकातिर चीन जस्तो विशाल देश छ आर्को तिर भारत । यी दुवै देश हाम्रो देशका भनेको हाम्रो देशको लागी आकासर धर्ती जस्तै हुन् । हाम्रा छिमेकीहरू यति शक्तीशालि छन् कि उनिहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय कानुन सम्मले छुनसकेको छैन । छोएको हुन्थ्यो भने एउटा भूपरिवेष्टित देशले पाउने नैसाङ्गिक अधिकार हाम्रो देशले निधक्कसंग पाउंथ्यो । तर हाम्रो हर्कहितको उनीहरू कसैलाई चिन्ता छैन । बरु यो देशलाई कसले आफ्नो मण्डी बनाउने ? भन्ने होड हुन्छ । हाम्रो देशका नेताहरू तिनै विदेशी शक्तिका अगाडी नतमस्तक छन् । उनैको जि हजुरी गरेर आफू सत्ता सुख लिन्छन् । त्यसकारणले पनि देशको मुद्धा अन्तर्राष्ट्रिय न्यायलयमा पुराउन सक्दैनन् ।

आज पनि हामीहरू निरह्नी बनेर यिनीहरूकै दयाार माथामा बाँच्न परेको छ । यस्तो अवस्था रहिरहनु भनेको यो देशको लागि दुखको विषय हो । आखिर किन हाम्रो देश यस्तो चक्रव्युत्तमा फसेको छ ? अहिलेको जनबासोको विषय यही नै हो ।

पहिलो यो देशका शासकहरूको विदेशी संग गोप्य सन्धी र सम्झौता, उनिहरूले आफ्नो व्यात्तीगत स्वार्थको लागी देशलाई धितोराज समेत पछि परेनन् । आर्को हाम्रो समाजिक ढाँचा जो कुरितीर कुम्स्यारले भरिभराउ छ । जातीय विभेद र काँयय संस्कार जस्तै समाजलाई टुक्रा टुक्रा पाउँ आएको छ ।

एकिसौ शताब्दीमा हाम्रो समाजमा मसान,बोकसी र छुवाछुतको शङ्कना हुन्छ । यो हाम्रो अखण्ड समाजको लागी अशोभनीय संस्कार बनेको छ ।

हामीले इतिहासमा अध्ययन गर्दै आएका छौं दुनियाँ सबैभन्दा लामु समय सम्म जलिरहन सक्षम आगो भनेको जातीय द्वन्दको हो । जातीय लडाईं सिंतिमती सिकदैन । भारतमा यसको उदाहरण भेटिन्छ । हिन्दु मुस्लिम विचको युद्ध अकैपनि उत्तै छ । देशको तिन टुक्रा भयो तर जातीय लडाईं सकिएन । मुस्लिमहरूको विचमा मिया सुन्तिले गर्दा एकता हुन नसकेको उदाहरण धुपै भेटिन्छ ।

हाम्रो देशमा जातीय द्वन्द गराएर देशलाई सखाफा पार्ने योजना पनि देशका दुश्मनहरूको नभएको होइन तर हाम्रो देशको गाँव समाज भएकोले उनिहरू विचमा छुवाछुत भए पनि ठूलो लडाईं हुन सकेन । किनकी वंशिय माया आँसुय सम्बन्ध पनि हाम्रो देशको गाउँघरको समाजमा अर्केपनि जिवित भेटिन्छ ।

यदि समयमै यो वंशिय एकता बलियो हुनसक्यो भने आर्को हावा घुस्न सक्ने थिएन । तर वंशिय आन्दोलनलाई कयौं राजनीति पार्टीहरूले आफ्नो स्वार्थमा ढाल्ने दुस्वहास गर्दैगर्दा अहिले वंशिय धरातल खुस्किँदै गएको आभाष हुन्छ ।

देशलाई आर्को ठुलो सङ्कटमा लताने खोजिएको छ । त्यो अपसकुनको विषय हो ।

विदेशबाट पठाएको रकम IME PAV वालेट, आइएमई काउण्टर वा बैंक खाता मार्फत प्राप्त गर्दा बज्ज सलवु हुनेछ "करोडपति"

IME Pay वा रकम पठाउँदा हरेक महिना रु 1 लाख

साथै दर्शन, तिहार र छठको अवसरमा आकर्षक उपहारहरू जितौ

Dulles South Senior Center in Loudoun County Virginia - one of the vital Institutions in their Communities

Smash And Grab

By Sunanda Datta Ray

Ms. Judy Khosroffian
Advisory Board Member
Washington Virginia

I was so happy to know that Nepal does not celebrate Independence Day but Nepal celebrates democracy day. Just after a few days of celebration of Indian Independence Day last 14 August 2023, Professor Dr. Uttam Karmacharya told me about Nepal after meeting him several times in our Dulles South Senior Center Virginia. I was so proud of Nepal and Nepalese people like Professor Dr. Karmacharya who is so proud of Nationalism and Patriotism.

I came to know that he has been to the USA and visited some states earlier, but he has not joined any Senior Center of the USA as an elderly person. This year we are very fortunate to see him joining the Dulles South Senior Center 24950 Riding Center Drive, south riding VA 20152 five days a week from Monday to Friday. Because of his friendlier-relationship and expertise in keeping public relations with people of different nationalities, he has become very close not only to the members of the senior center but also very familiar to the staff and advisory board members participating in different activities. I found him very impressed with the Polynesian show led by the Aloha Ladies & Dulles South Ukulele group as impressed as from other weekly activities. My mother Ms. Siew Chang has been so impressed with his personal honor and respect of his heartfelt greeting style as and when we meet each other in the Senior Center as I used to carry my elder mother aged 90 older in a wheelchair inside the center.

Within few weeks of his registration and in several meeting, we came to know that Professor Karmacharya was very interested to share and disseminate all possible activities of the DSSC VA in Nepal as a consultant advisor of three different elderly care organizations of Nepal soon. Therefore, he requested me to write an Article of this Center with its outstanding activities.

We are very happy to know that he is drafting a booklet entitled "Development and Promotion of Elderly Care Concept and Promotion in Nepal with Special Reference to Highlights and Exemplary Memorial Days with Dulles South Senior Center Virginia." Hope my article will be equally useful to publish in his upcoming booklet also.

Background

Dulles South Senior Center and all other senior centers in Loudoun County, Virginia are vital institutions in their communities. Senior centers go beyond being gathering places for the senior community. Senior centers help aging adults enjoy the company of their peers and participate in activities that are healthy and fun. These facilities provide seniors with everything they might need in one central location. They offer various programs and activities, resources, and social engagements. Participating in a senior center creates opportunities to enhance one's physical and mental health, chances to meet people in their own age group, and become involved in different groups and activities. I am a member of the Dulles South Senior Center (DSSC) and I am writing to highlight some of the many benefits that are offered.

1. Health, Fitness, and Wellness programs. DSSC offers several fitness programs that include Chair Yoga, Tai Chi, Line Dance, and

Dance Fitness classes. Members benefit from these fitness activities to maintain a healthy and thriving lifestyle. Physical fitness improves balance, memory and concentration. There are also rooms for billiards, ping pong, volleyball, and board games. DSSC also provides blood pressure screenings and hearing tests on a monthly basis. During flu season, the local hospital provides flu shots for members at the senior center.

2. Transportation services. Some members do not drive and DSSC provides transportation for a minimal fee. Participants are picked up from their homes and brought to the center, and are dropped off to their homes on the return trip. This service allows those to come to the senior center and participate when their adult children and family members cannot provide transportation.

3. Shopping trips. DSSC offers monthly shopping trips to local stores for those members that cannot drive and would like to shop to purchase needed items for themselves.

4. Educational and arts programs. On a regular basis, the senior center invites medical professionals to educate and inform members on various health topics. The topics include arthritis pain, muscle pain, fall prevention, and more. The center offers different art classes, such as knitting and crochet, quilting, and origami.

5. Special events and programs. The senior members of DSSC come from many different countries and represent many nationalities. DSSC recognizes and supports all holiday celebrations that are associated with different countries. Here at DSSC, we celebrate the major American holidays, Asian holidays, Hispanic Heritage Month, and Indian holidays.

6. Volunteer opportunities. Volunteers are very important to the senior center as they are needed in order to maintain the center's operation. DSSC rely on volunteers to carry out the center's activities. There are volunteers who are dance instructors, English instructors, kitchen workers, front desk helpers, and more. Volunteers are also there to support the senior center participants.

7. Meal program. DSSC provides daily hot lunches for the members. The meals are nutritionally balanced to ensure that members get a healthy meal. The cost of the lunch is paid by the members in the form of a monetary donation. The Loudoun County Government subsidizes the meal program in order to keep the cost low for members.

8. DSSC Advisory Board. The Advisory Board is the organization that supports and promotes senior programs offered through DSSC. The Board serves as an advocate for senior members and can make recommendations and assist the DSSC staff in planning, financing, developing and implementing senior functions and activities. The Advisory Board consists of current DSSC members and they have meetings once a month.

In conclusion, senior centers are a vital part of every community. They help the senior population achieve a good quality of life, social interaction, and overall life satisfaction. During our meeting we are fortunate to exchange important documents as our memories to keep in touch in the future for the promotion of Senior Citizens of different countries to develop international understanding and cosmopolitanism.

Contd.....
CHAPTER 9

When New Delhi finally made up its mind to be firm, it cited the example of the US and Panama in respect of the canal zone. There was irony in the choice. History could hardly have provided a more unfortunate parallel. Kaul, otherwise a polished and astute diplomat, tried to persuade the Chogyal to agree to a form of association that is probably the modern world's most blatant instance of might and chicanery triumphing over justice. When the ruler hesitated, he was accused of prevarication.

Whoever in the external affairs ministry dredged up this analogy and briefed Kaul could not have been informed of world reactions, to the canal zone agreement. For the 1903 treaty between John Hay, the US secretary of state, and Philippe Bunau-Varilla, a French commercial adventurer who had bought up a number of Colombian delegates representing the Panama secessionist movement, has long been recognized as a cruel hoax perpetrated through fraud, political subversion, and military aggression. contd...

The promise of US support for their goal persuaded the Colombians to allow the Frenchman to negotiate on their behalf. The treaty Bunau-Varilla achieved granted the US "in perpetuity the use, occupation and control of a zone of land" and further allowed it "all the rights, power and authority within the same... which the United States would have if it were sovereign of the territory... to the exclusion of the exercise by the republic of Panama of any such sovereign rights, power or authority". Under these terms, Panama was excluded from exercising any sovereignty over a portion of its territory. The US position was that Panama retained titular jurisdiction, but nothing more. Almost all that the Latin republic was able to secure after more than 70 years of striving was that its flag would fly with the Stars and Stripes.

It would be interesting to know what the outraged Omar Torrijos Herrera, who ruled Panama for so many years, might have had to say if he ever learnt that Mrs Gandhi had tried to force a similar iniquitous arrangement on a snial! neighbour. At the 1976 Non-aligned Nations Summit Conference in Colombo, the general spoke with moving deference of Mahatma Gandhi's liberal spirit to which India was heir. Mrs Gandhi was foremost among the Afro-Asian leaders in encouraging Herrera's determination to recover lost territory, roundly denouncing American imperialism. The Third World shared Latin America's justified resentment of the deceit that had been practised on Panama. Leading Americans were equally critical. Dean Rusk compared the canal zone agreement to the unequal treaties imposed on the Manchu and Ottoman empires. He was convinced that the Hague court would strike it down. Even Henry Kissinger admitted that it was not "an equitable and freely negotiated agreement".

Panama took its grievance to the UN Security Council in 1973. Among the 14 countries to support its contention were such staunch friends of the United States as Australia, Austria, France, and Kenya. An embarrassed Britain, still saddled with vestiges of colonial empire, thought it more prudent to abstain, but the move was frustrated only by the US veto. Eventually, however, world pressure, the demands of liberal opinion at home, and the need to refurbish the American dream after the long nightmare of Vietnam, persuaded the Carter administration to initiate steps to restore what had been so unfairly acquired.

This was the model of power and arrogance, devoid of morality, on which Kaul sought to rebuild India's relationship with Sikkim. "One of my efforts as foreign secretary", he recalls, "was in September 1972 to have a democratic autonomous Sikkim as long as defence, communications and security remained with us, and remove the incongruous and ugly appellation of 'protectorate' from the treaty." A more astute tactician than the Chogyal proved to be might, at this point, have thought of explaining his dilemma and the implications of India's demand to his politicians. But there is little evidence that even the study group or the external affairs committee were taken fully into confidence. Instead, the Chogyal sought Bajpai's permission to consult an eminent British constitutional lawyer. Sir Humphrey Wallock who was at All Souls' College, Oxford (he later became president of the International Court of Justice). He was asked to comment exhaustively on the Indian proposal's legal and constitutional implications while Nani A. Palkhivala, the Indian jurist, tempered some of his views in the light of political reality. The Chogyal then suggested to Kaul that the amended clause should read: "There shall be perpetual peace" and friendship between the government of India and the government of Sikkim and between the people of India and Sikkim. Sikkim in full sovereign rights enters into a permanent association with the government of India and entrusts to them the rights and responsibilities stipulated in this treaty hereunder.

When Kaul questioned the phrase "in full sovereign rights", the Chogyal drew his attention to the 1817 treaty of Titaiya which recognized the Namgyal dynasty's rule over Sikkim 'in full sovereignty'. He could also have said that the 1950 treaty could not have been signed except between sovereign powers and that even if sovereignty were still restricted, Sikkim was entitled to hope-as India did before 1947-to graduate to full independence. But the question was an idle one; Delhi had no intention of giving away anything. Kaul tried to convince the Chogyal that the durbar could at once operate its own posts and telegraphs if he unconditionally accepted the amendment; Sikkim would join the Colombo Plan six months later, and the WHO and the ILO after a further interval. The only reason for this staggered advance was to avoid upsetting Hindu extremists in the Jana Sangh and its militant wing, the Rashtriya Swayamsewak Sangh (RSS), who regarded the entire sub-continent as Akhand Bharat. Or so Kaul argued. contd...

WEEKLY LUCKY DRAW
RS. 100,000

१ वर्षको लागि ४४ महिना

१ वर्षको लागि २४ महिनासम्मका DishHome सेवामा ५% छुट्टो

३ महिनाको लागि ५% छुट्टो

३ महिनाको लागि ९% छुट्टो

३ महिनाको लागि ३% छुट्टो

₹. १००० खर्चमा १०% छुट्टो

₹. २००० खर्चमा २०% छुट्टो

₹. २९९९ खर्चमा २०% छुट्टो

अधिकांशको लागि MISS CALL निशुल्क ९८०२०८८९९९

SIPRADI

TWO WHEELER PRODUCT SEGMENTS

MAK LUBRICANTS

भारत सधैं नेपालप्रति अनुदार रहेको छ

नेपालबाट व्यापार गर्ने धेरै भारतीय नै भएकाले एकैने काम भएको छ । शुरु नेपालीले त्यो गर्न नसकिने । सजिलोसंग सद्व्यवहार मात्रै गरिँए पुरनै बस्न कुरामा पनि भारत अनुदाररहिआएको छ । वढी खर्चालानेर लामो भिजकापट्टम बन्दरगाह प्रयोग गर्न दिएता पनि कलकताभन्दा कुनै फरक छैन । हडताल बन्दको विकल्पसम्म हुन सक्छ, तर सामान्य काममा पनि अबरोध गर्दछ । यसैलाई अग्रजले बनाइदिएको इण्डियन मेन्टालिटी भनिन्छ । यही मेन्टालिटीबाट उफिक्न भिन्न सोचरहेको, भिन्न जात संस्कार स्वभाव भएको भारतको अर्को प्राण आन्ध्रप्रदेशमा पर्ने बन्दरगाहको माग गरेको थियो । बन्दरगाहको उपयोग गर्न नेपालको आशयलाई भारतले स्वीकृति दिए पनि अर्कै अनेक तालेस्योको छ । त्यो बन्दरगाह प्रयोग गर्न भारतले कटेनरमाथ थप अतिरिक्त ताला लगाउने सत अंग सारेको छ । सामान नेपाली वाहनले दुबानी गर्न नपाउने अर्को सत छ । यो सार्वभौमसत्तामाथि के अतिक्रमण भए पनि, नेपालले सो मन्जुर गऱ्यो । तर पनि त्यो बन्दरगाह प्रचलनमा आउन सकेको छैन ।

भूपरिवेष्टित देश नेपालीको व्यापार जसरी भारतीय कोलमा पेलिँरहेको छ, विश्वका कुनै अन्य भूपरिवेष्टित मुलुक त्यस्तो शोषणमा परेका सायद छैनन् । नेपालका व्यापारिक वस्तु नेपाली मालवाहक साधनले बोक्न पाएका छैनन् । नेपालले आफ्नो मात्र सामान दुबानी गर्ने (गुड्स ट्रेन) मासगाडी पनि चलाउन पाएको छैन । नेपालमा सामान बोक्ने भनिएका कटेनर पनि भारतीय नागरिकका मात्र हुन्छन् । तिनलाई पनि सजुरूपमा चलाउन नेपालले पाएको छैन । नेपालले भिजकापट्टम बन्दरगाह मागे पछि, भारतले यस्तो लक लगाउने प्रस्ताव गरेको हो । त्यो कलकता बन्दरगाह (जो आज सम्म नेपाले प्रयोग गरिरहेको छ) बाट दुबानी गर्ने सामानमा

पनि त्यसै गर्ने अडान राखेर थप फर्कटर सास्ती थप्ने प्रस्ताव गरेको छ । लक लगाएपछि भारतले जहिले पनि जहा पनि सामान खोलेर हेर्न सक्छ । एउटा स्वतन्त्रदेश नेपाले जे सुकै सामान ल्याउन सक्छ, त्यसलाई भारतले खोलेर हेर्न हुँदैन । यो नेपाल भारतको वाणिज्य सांस्कृतिक प्रतिष्कल छ । सन्धि अनुसार पनि मुलुकले लक लगाउन पाइँदैन । एउटा राजदूतावासले असाएको सामान त त्यस देशले खोलेर हेर्न पाउँदैन भने एउटा सार्वभौम देशले आयात गरेको वस्तु भारतले खोलेर हेर्ने, जाँच गर्न कुरा सरासर दमन हो । भारतको चासो एउटा वनमात्र हो कि त्यो भारतभित्र नभियोसु । त्यसैको लागि नेपालले सुक बन्दरगाहाभित्र नेपाल गुड्स ट्रेन चलाउन दिइयोस भनेर ड्रापपोर्टहरूको निर्माण गरिएको थियो, छ ।

नेपालले आफ्नो सुरक्षाका लागि भारतले लगाउने अतिरिक्त तनलालाई टुलो आपत्ति मान्दैन । उधोभय वस्तुलाई सार्वभौमिकतासग जोडेर पनि हेर्न मिल्दैन । अतिरिक्त ताला लगाउंदा भारतका विभिन्न ठाउँमा जाच गर्ने व्यवस्था घट्टछ र त्यसले नेपाली व्यवसायीलाई राहत मिल्दछ, कोलकतामा के यहा विलम्ब शुल्क लाग्दैन, दुरी पनि त्यति धेरै बढी छैन, करिब २०० कि.मी. मात्र बाँधे छ । त्यो वढी दुरी त्वाहवाबाट पश्चिमी मुलुकको व्यापारमा पानी जहाजको भाडा कम पर्दछ र त्यसले सरदर मिल्दछ भन्ने तर्क नेपालको हो ।

अहिले नेपालले आफुना सामान छुटाउन कोलकता बन्दरगाहमा ३३ वटा फर्कटियार उदेकलागदा प्रक्या पुरा गर्नु पर्दछ । त्यसै कारण नेपालले भिजकापट्टम बन्दरगाह मागेको हो । त्यहाँ केवल ११ वटा फर्कटिला प्रक्या पुरा गरे पुग्दछ । किनकी भिजकापट्टम बन्दरगाह सार्वजनिक निजी सार्वकारीमा चलेको छ । कोलकता भारत सरकारले नै चलाएको छ । फेरि कोलकता बन्दरगाह नेपालबाट वगेको माटोले भरिएर टुली

जहाज आउन नसके पनि भएको छ । त्यसले गर्दा दुबानी भाडा वढी लाग्दछ समय पनि धेरै लाग्दछ । भिजकापट्टममा इयामरेज शुल्क पनि लाग्दैन । युरोप अमेरिकालाई कोलकता अपायक पनि छ । मुम्बै भन्दा भिजकापट्टम नेपालबाट त्यति टाढा छैन । वीरगंजबाट मुम्बै ११०० कि.मी. छ भने भिजकापट्टम १३०० कि.मी. छ ।

भारतीय उद्योग महासंघको नेपाल आएको प्रतिनिधि मण्डलले नेपालसित उल्टै गुनासो गऱ्यो, उचित वातावरण बनाइदिन माग गर्‍यो । तिनका मामामा - भारतबाटै नेपालमा निर्यात गर्न पाउने अर्थात् भारतका प्रान्तप्रान्त सरह हुनु पर्ने, भारतीय कम्पनीले तेश्रो मुलुकमा उत्पादन गरेका वस्तु पनि भारतमा उत्पादन गरेर उरह नेपालमा निर्यात गर्न पाउनु पर्ने, पशु पक्षीको दातमा (उत्पादक अनमोल) भन्सारका सबै कर हटाउनु पर्ने लिए । उजोमा लागानी गर्न नेपालले प्रसाधन लाईँद बनाइदिनुपर्ने, शिक्षा क्षेत्रमा खुलेआम लगानी गर्न पाउने पर्ने माग पनि गरेको थिए ।

१५.नेपालमा ९ लाख गाईं ११.५ लाख दुध दिने भैसी भए पनि दुधजन्य उद्योगलाई समेत दुध पुगेको छैन । नेपालका दुध दिने पशु उन्नत जातका नभए पछि नेपालले भारतबाट २० हजार गाईंभैसी ल्याउन चाहेकोमा भारतले ल्याउन दिनेको छैन । नेपालमा आयुर्वेदी औषधी उत्पादन गर्न भनेर स्वामी रामदेवले ल्याउन लागेका १० हजार गाईं ल्याउन पनि भारतले अनुमति दिएको छैन । चीनबाट ल्याउन संभव छैन । चीनले आफै न्यूज्यान्डर अष्ट्रेलियाबाट (१६६ हजार गोटा) आयात गर्दछ । क्यानाडाले नेपाललाई गाईं वेन्ड इच्छुक भएपनि भारतकै क्यानडाको हावापानी धेरै फरक भएकोले त्यो परिक्षण नगरी आयात गर्न सकेन । भारतका बस्ने अबरोधका कारण डेरी उद्योगलाई दैनिक १० लाख लिटर दुधको खोचो भए पनि उत्पादन अद्या मात्र छ ।

डा. शास्त्रिदत्त पन्त

नेपालले केही पनि प्रगति नगरोस, नेपाल विपन्न अचेतनरहिइरहोस भने भारतको ईशाइयत उभ भोक्ताबदी, अरुलाई गरीब बनाएर दमन गर भने अग्रजबाट सापट पुस्तान्तरित राजनीति कायमै छ ।

व्यापारमा हैरानी

व्यापार मुलुकको जीवन्तर बढाउने अवस्था हो, मुलुकको सम्पन्ताको आधार हो तथा शक्तिको श्रोत पनि हो । यस्तो व्यापार एउटा राष्ट्रियस्तरमा सीमित हुन्छ भने अर्को अन्तर्राष्ट्रिय जगतसग पनि फैलिएको हुन्छ । राष्ट्रियस्तरको व्यापारले मुलुक सदा आत्मनिर्भर त हुन सक्छ, तर अन्तर्राष्ट्रियको तुलनामा सम्पन्न हुन्छ भन्ने हुँदैन ।

नेपाल वैदिक संस्कारमा हुर्केको, संस्कार जोएको मुलुक हो । यसमा सामन्ती व्यवस्था हुँदैन, शोषण हुँदैन । जब यसले आर्जन गर्दछ विश्व सम्पदमा गनिने, अध्यात्मकता बढाउने, समाजमा शान्ति सुरा हुने तथा नीति, वन, पर्वत, वायु, आकाश सभ्यता जोगाउने काममा लागानी गर्दछ । नेपालले कला, साहित्य संगीत, सत्तल, पाटी पौवा, गुठी, मसानघाट मठमठानर आदिको निर्माण गर्‍यो । तर अवैदिक सामन्त सभ्यताका मानिसले जब धनको वचत हुन्छ धनको दुरुपयोग गर्दछन् । आततायी जत्या जन्मन्छन्, त्यस्तामा लागानी गर्छन् , आर्णविक हतियार बनाउँछन् । वल प्रयोग गरेर व्यापार गर्दछन् । व्यापार गर्नकैलागि उपनिवेश बनाउँछन् । भौतिक उपभोक्तावादी नीति लडाउँछन् ।

कम्युनिष्ट मारिएको बगैँचा यस्तो

इतिहास साक्षी हो, शिक्षा पनि हो । इतिहास मेटेर मेटिन्छ । १९५४ मा इरानी कम्युनिष्ट पार्टीका महासचिव डा.मोहम्मद मोसादेकले सम्पूर्ण मतदानको ९५ प्रतिशत मतदानबाट विजयहासिल गरेर इरानको प्रथम प्रधानमन्त्री भएका थिए तर पश्चिम शक्तिको पूर्ण सहयोगर हस्तक्षेपमा डा. मोहम्मद मोदेकलाई सैनिक शक्तिद्वारा अवरुद्ध गरी रजा शाहा पहल्वीलाई अससमीन बनाइदिएर अर्को ३० वर्ष सत्तासीन गराइयो । त्यसपछि राजतन्त्र इतिहास बन्थ्यो ।

१९८० को दशकमा फ्रँचको सहयोगमा इरान फेरी इस्लामिक गणतन्त्र घोषित भयो । इरानमा कम्युनिष्टहरूलाई सामूहिक हत्या गरेर दबाइयो, जुन स्थानमा कम्युनिष्टहरूलाई दबाइयो । त्यस ठाउँको नाम हालसोदा गाँडेजले प्रख्यात छ । कम्युनिष्ट विरोधीहरूमात्र होइन, इरानी इतिहास जान्ने चाहनेहरू यो रोज गाँडेजमा उत्सुकतापूर्वक जाने गर्छन् । नेपालीहरू यो गाँडेजनेर चर्चा गर्दैनन् ।

लोकतन्त्र कि चरम अलोकतन्त्र

सन १७८९-१७९९ सम्म फ्रान्समा जनक्रान्ति भयो । अराजकतावादी ज्याकोविथस समूहको जनहत्या र रक्तपात मच्चायो संवेतन बगैँले गृहार लगाए - हे स्वतन्त्रता, तिमी नाममा यो कतौ अपराध भइरहेको छ ? पछि त्यो अराजकतालाई सबै मिलेर अन्त्य गरे । अग्रगमनको नयाँ अध्याय सुरु भयो ।

वर्तमान नेपाल अग्रगमनको नाममा त्यसै संक्रमणमा भोगिरहेछ । नेपाल बहुजातीय १२६ जातजातिको मुलुक हो साँबधानसभा, लोकतन्त्र निर्वाचनबाट समेत स्थिरता आउन सकेन । राजनीतिक अपराधिकरणबाट बढ्दो अराजकतालाई अन्तर्राष्ट्रिय आँभट्टवालारूले समेत साँध लगाउँदै र उज्जमाउँदैछन् । आफ्नो बुद्धिमा उभिन नसके स्वार्थी नेतृहरूराष्ट्रिय स्वायत्तबाट प्रेरित भएपुन, जनता अर्थात् राष्ट्रसंग जोडिएपुन, त्यसैले हामीसंगजनता छैनन् । जो छन्, भ्रष्टाचारीमात्र छन् । राजतन्त्र भएको भए सभ्यतापूर्वक वैधिति सहाले थिए । निर्वाचनमा जनताले मतदान गरे, नेता छाने । छानेका नेता संसद सरकारमा छन्, तर जनताको कुरा कोही सुन्दैनन् । कुनै पनि नेता राष्ट्रतताका रूपमा उभिएका छैनन्, कुनै नेतामा पनि देशैभरिमा जनविश्वास देखिन्छ । जो एक बग्न अथवा समूहको नेता बनिरहेका छन्, जो राष्ट्रिय पहिचान बनाउन असमर्थ छन्, जो जननेता बन्न सकेनन्, ऊ कसरी राष्ट्रनेता बन्न सक्छ ? निर्वाचन शान्तिपूर्ण सकियो, सरकार अर्थात् फैलाउँदछ । अराजकमय भयो देश ।

सन १७८० को दशकमा फ्रान्समा गृहार गराएकै नेपालमा पनि आमनागरिक हे लोकतन्त्र, तिमी नाममा यो के भइरहेको छ ? भनेर सडकमा निस्कन थालेका हुन् । अदालतसमेत सडकमा पाहा पछार्एरजस्तो पछार्एरको यस्तो दिन आइसकेको निकपं धेरैले निकाला थारिसके । जननीयताहरू नै राजनीतिवादी अपराधिकरण गरिरहेछन्, अवस्था कशालागदो हुँदै गएको छ ।

पर्यटकीय संस्कृति सहितको काव्ययात्रा : शुभारम्भ

पर्वत फलेवास पर्यटकीय संस्कृति एवं काव्ययात्रा सम्पन्न भएको छ । यस्तो कार्यक्रम हरेक जिल्लामा हुनेपछि । तबमगर नेपालको पर्यटन विकास साहित्यिक उन्नति पनि सम्भव होला । भिजगंर साहित्यका माध्यमबाट पर्यटन प्रवर्द्धनमा जोड दिने उद्देश्यका साथ कालीभक्त पन्त स्मृति प्रतिष्ठानका अन्तर्राष्ट्रिय नेपाली साहित्य समाज केन्द्रीय सांस्कृतिक समितिर अनेसास नेपाल च्याप्टरको आयोजनामा दुई दिन पर्वत फलेवास पर्यटकीय संस्कृति एवं काव्ययात्रा सम्पन्न भएको हो ।

नेपाल च्याप्टरका अध्यक्ष राजेन्द्र केसीको अध्यक्षतामा सम्पन्न सो कार्यक्रमको प्रमुख अतिथि फलेवास नगरपालिकाका नगरप्रमुख गंगाधर

तिवारीरहनु भएको थियो । कार्यक्रममा अनेसास केन्द्रका पूर्व केन्द्रीय अध्यक्षराजेश्वर लोकादी, वरिष्ठ उपाध्यक्ष सर्वज बाले, उपाध्यक्ष रेणुका सोलु, केन्द्रीय सदस्य सरिता अर्याल, अनेसास सांस्कृतिक समितिका संयोजक एवं कालीभक्त पन्त स्मृति प्रतिष्ठानका अन्तर्राष्ट्रिय संयोजक महेश्वर पन्त, अनेसास नेपाल च्याप्टरका निवर्तमान अध्यक्ष सन्ध्या पहाडी, फलेवास वडा नं ६ का अध्यक्ष नवीकुमार श्रेष्ठ, प्रतिष्ठानका संरक्षक गोविन्द पन्तको उपस्थिति थियो ।

कार्यक्रममा साहित्यकार महेश्वर पन्तको कवितासंग्रह 'उडेको पीताला'को लोकार्पण प्रमुख अतिथि गंगाधर तिवारीले गर्नु भएको थियो भने सो कृतिको

समीक्षात्मक मन्तव्य साहित्यकार सुरेन्द्र अस्तफलेले गर्नु भएको थियो । महेश्वर पन्तले स्वागत गर्नु भएको थियो । कार्यक्रममा अध्यक्षराजेन्द्र के.सी., प्रमुख अतिथि गंगाधर तिवारी सहितले शुभकामना मन्तव्यराख्नु भएको थियो । कार्यक्रमको दोस्रो सत्रमा कविता वाचन कार्यक्रममा विभिन्न कविहरूले आशाफनो अर्थमा वाचन गर्नु भएको थियो । सो कार्यक्रममा अनेसास नेपाल च्याप्टरका अध्यक्षसमिति सदस्यहरू दुर्गाबहादुर शाह 'बाबा', इन्दिरा ढकाल, साहित्यकारहरू मदनकुमार थापा, सदस्य दुर्गाबहादुर शाह 'बाबा', विक्रमभक्त जोशी, गणेश अग्रण, रमेश दहाल, रमेश अधिकारी, लेखराम सापकोटा, परम अर्याल, सूर्यप्रकाश कडेल, देवेन्द्र केसी

'देवु', सरस्वती गौतम, आरजु विष्ट सन्धानी, आर. के. अदीप गिरी, अक्षय गौतम, दुर्गा अधिकारी, मनिता बन्त, गीतकार प्रकाश सुवेदी आदिको उपस्थिति थियो ।

यसैगरी कार्यक्रममा वरिष्ठ लोक गायक विमलराज वैद्य, वरिष्ठ संगीतकार नरहरि प्रेमौ, गायिका श्रुतु कडेलको सांगीतिक प्रस्तुति थियो । शुभकामना दिने सत्रमा नगरप्रमुख गंगाधर तिवारीले ७३ वटै स्थानीय तहहरूले यस्तो कार्यक्रम गर्नुपर्ने विषयमा जोड दिएका थिए ।

कार्यक्रम 'कालीभक्त पन्त स्मृति प्रतिष्ठान' को संयोजनमा प्रतिष्ठानकै हलमा भएको हो । कार्यक्रमको सञ्चालन मृतककार निशा केसीले गर्नुभएको थियो ।

शिक्षानीति राजनीतिमय हुँदा लथालिङ्ग

अधिवक्ता गंगा दहाल -
शिवविद्यालय, स्कूल, कलेज सबै राजनीतिमय बन्थो । राजनीतिले शिक्षानीतिमात्र विधिपुन, हरेक विद्यार्थीको सपना प्लस टु पास गर्ने विदेश जाने हुनथालेको छ । देशमा बढेर भविष्य बन्दैन, काम पाइँदैन, केही गर्न सकिन्न भन्ने मनस्थिति शिक्षा बन्थ्यो छ । शिक्षा विधिपुन देश विपन्न, देशको भविष्य विपन्न रहेछ भन्ने गम्भीर विषय बनिसक्यो । कुनै समय थियो, शिवुवन शिवविद्यालयको प्रमाणपत्रको महल शिववन्धुपी थियो । तिविको इज्जत, मान सम्मान थियो । त्यस्तो भोजन भोजन नेतुल्ले समाप्त पारिए ।

राष्ट्रघातको दोषी को को हुन् ? कुन कुन पार्टी, नेता, शिक्षाविद हुन् ? जसले शिक्षामा अति राजनीति गरे राजनीतिलेराजनीति गर्‍यो, शिक्षालय राजनीति गर्ने थलो बन्थ्यो, कार्यकर्ता उत्पादन गर्ने कारखाना बन्थ्यो, विद्यार्थीजस्ता काँचो माटोलाई परिपक्व बनाउने दायित्व कसैले निर्वहन गरेनन् । यधुने पढाउने, नीतिकता शिक्षाउने पाठशाला, अनैतिकता बढाउने दोहोरी साँभजस्तो पो हुनपुग्यो ।

सरकार नै स्कूल, कलेज त्रिविमा राजनीति गर्छ । राजनीति घुसाउँछ । त्रिवि देश हाम्रो पुस्ता जन्माउने होइन, राजनीतिक कार्यकर्ता बनाउने बढाउने थलो बनेको छ । कारखानाबाट उत्पादित गुणस्तरिय सामानको सबैतिर माग हुन्छ । कारखानाबाट गुणस्तरहीन उत्पादन हुन्छ भने न आन्तरिक खपत हुन्छ, न बाध्य जगतमा । यसकारण नेपाली शिक्षाको गुणस्तरसतल पुगिसक्यो ।

सही अर्थमा कुनै पनि शिक्षणसंस्थामा राजनीति घुम्नु हुन्न । राजनीति विचार बाहिर हुने हो, कक्षा अथवा शैक्षिक संस्थामा होइन । तर नेपालमा राजनीतिले वर्तमान र भावी पुस्ता सबै विगारिरहेको छ । हरेक पार्टीलाई आफ्ना कार्यकर्ताको हाथीमुहाली सबैतिर चाहिने भएपछि शिक्षा विपन्न, देश बचाव हुन्छ ।

इतिराजनीतिरकणकै कारण न्यायलयमा न्याय मरेको छ । सैवधानिक निकायहरू निकम्मा बन्नाले सविधान मरेको छ । विवेक मारिएकाले विवेकहीनता बढ्यो । यो विषयमा चिन्ता गर्ने कसले ? सबै स्वाथंमा लाग्नाले राष्ट्रघात बढेको छ ।

Beacon On Wi-Fi Full On
 Not Just a Secondary Router

- One Beacon Gets 4 Jobs Done
- Mesh Wi-Fi ✓
- Wider 5GHz Coverage ✓
- Uninterrupted Speed ✓
- Seamless Experience ✓

9801523050

मंसिर ७ को खलबल

सबैतिर चासो र उत्सुकता पसी मंसिर ७ को छ। अर्काथरिलाई मंसिर ९ गतेको भनापमा पूर्वराजले गर्ने भनिएको बडामहाराजाधिराजको सालिकको अनावरण कार्यक्रमको पनि व्यापक चासो देखिन्छ। दशैं, तिहार, छठपछि मुलुक आन्दोलन, विद्रोहमय देखिएको छ। अर्कोतिर नेकपा एमालेको भातृसंगठन युवासंघले सरकार विरुद्ध महगी, भ्रष्टाचार, कुशासनको विरोध गर्दै मंसिर ७ गते ठूलो विरोधसमा गर्ने भएको छ। यता दुर्गा प्रसाईंको राष्ट्र, नागरिक बचाउ अभियान, उता एमालेको विरोधसमाभामा भिडन्त हुने हो कि भन्ने भय पनि बढेको छ। खास गरेर एमालेका मदेश बन्नेत र दुर्गा प्रसाईंबीचको गालीगलौज, कुटपीटसम्मको प्रतिस्पर्धा हिसाल्मक हुँदै गएको छ। यहाँसम्म कि विशेषात्मक कर्मचारी लगाउन सरकार अग्रसर भएका कुरा पनि आएका छन्।

दुर्गा प्रसाईंको नेतृत्वको आन्दोलनमा जिल्ला जिल्लाबाट काठमाडौं जनताहरू ओइरिन थालेका छन्। यो देखा स्थिति तनावपूर्ण देखिन्छ। दुर्गा प्रसाईंको आन्दोलनमा आउनेलाई वाटो खर्च, खाना, बस्नका लागि व्यापक चन्दा ओइरिन थालेको छ। यो सबैदेखा लाग्छ, जनता बाक्क भइसकेछन् यी नेता र यिनको भ्रष्टाचारी नेतृत्व र चरित्रहीनताबाट। स्वयं प्रम प्रचण्डले प्रतिगामी तत्व सलबलाएको विषय उठाएर सबै सुरक्षा निकायसम्म छलफल गरेको सार्वजनिक प्रचारसमेत गरेका छन्। यसबाट थाहा हुन्छ, संविधानमात्र होइन, शासकहरूको मुटुमा दयाइयो ठोकेको छ। यसैले जनसमर्थन देखाउने प्रतिस्पर्धामेत हुने लक्ष्यकारु देखिन्छन्। गणतन्त्र नेतृत्वपंक्तिको रैजिजमेवारीपनले कसरी हल्लियो, स्पष्ट देख्न अनुभव गर्न थालिएको छ। सत्ताधारीमात्र होइन, संसदमा एकांसित नभएका डा.बाबुराम भट्टाईले समेत यो दुर्गा प्रसाईंको आन्दोलनलाई तृताउत्तुपछि, कुल्लेनुपछि भनेर अभिव्यक्ति दिइरहेका छन्। सत्ताधारी र तिनका समर्थक कसरी अलोकतात्मिक हुँदै गएको छ भन्ने अनुमान गर्न सकिन्छ।

प्रसाईंले उठाएका मुद्दामा जनसमर्थन बढ्दो क्रममा छ। लघुवित्त, सहकारी अनि बैकले सर्वसाधारणलाई दिएको ऋण, स्वतःस्फूर्त आर्थिक स्वयंसेवा गतिरहेका छन्। विदेशबाट समेत विदा लिएर नागरिकहरू नेपाल आउन थालेका छन्। सुन्दा र बुझ्दा यो आन्दोलन अर्को जनआन्दोलनको रूप लिन थालेकोजस्तो छ। तथापि प्रश्न उठ्छ- यो आन्दोलनसफल हुने त ? दुर्गा प्रसाईंको विगतको अस्थिर मनस्थितिका कारण पनि संशय उठेका हुन्। प्रसाईंको समर्थनमा उठ्नुपरेपरापा पनि होकारको भान भइरहेछ। यसैकारण पनि आन्दोलनको गति र नतिजा यसै हुन्छ भन्न सकिन्छ। आन्दोलन होला, आन्दोलनसफल हुने के के हो ? यसको खुलासा भइसकेको छैन। खासगरी १२ वटै विल्ली सम्मोत्तवालाहरू एकजुट भएकाले पनि आन्दोलनको सफलतामा आशाका भएको हो।

दुता दल जनता जुट्न थालेको आन्दोलनको विषयमा छन, साना दलहरूले के गर्ने हुन पत्ता खोलासकेका छैनन्। अभिन्नहरूले ७ गते देशमा अर्को विद्रोह उठ्छ भनेकै भरमा आन्दोलन सफल हुन्छ भन्न सकिन्छ। ०४६, ०५३ सालका आन्दोलनहरूमा सुरक्षा निकायले आन्दोलनकारीको पक्षमा साथ दिएको अवस्था थियो। यसपटक के हुन्छ भन्न सकिन्छ। नागरिक असन्तुष्टि र देश धरापमा पर्दै गएको स्थितिप्रति सुरक्षा निकायको मनस्थिति बुझ्न सकिन्छ। जनताको नमक खाएको सुरक्षा निकायले जनआवाजको पक्षमा उभिन कि अष्ट सरकारका भ्रष्टाचारीको पक्षमा मौन बस्ने ? प्रश्न गम्भीर छ। सुरक्षा निकाय जनअसन्तुष्टि र आन्दोलनको पक्षमा उभिरिए भने यो व्यवस्था यी नेताहरूले घुसा टेकेको निश्चित छ। राजतन्त्र पुनर्स्थापनाका लागि आन्दोलन भइरहेको छ तर पूर्वराज ९ गते भनापतिर जाने कार्यक्रम छ। अरामनेपाली सडकमा उत्रिएका बेलासम्म पनि उभिन पर्ने आवाज बलियो छ। तर पूर्वराज जनताको निर्णय जनताले नै गरुन् भन्ने मनस्थितिमा छन। जनताले गर्ने निर्णयमा आफ्नो समर्थन रहने मौन समर्थन पूर्वराजको छ। अर्थात् अब जे गर्नुपर्छ, जनताले गरुन् भनेर पूर्वराज देशर जनताले पाएको पीडाका दुख व्यक्त गरेर राजनीतिबाट अलगरहन चाहेको देखिन्छ। अवस्था के छ भने पूर्वराज सडकमा उभिरिने हो भने यो भ्रष्टाचार मौलाएको व्यवस्था तत्काल हल्लोस्। जनताले गर्ने आन्दोलन १८ वर्षदेखि नतिजाविहीन भइरहेको छ, कारण जननेताले नेतृत्व नलिएकाले हो। अष्टरष्ट रमाइरहेछन्, सत्य यही हो।

प्रेम सागर पौडेल

मेरो प्रश्न

देशको यस्तो दुर्दशा बनाउने को हो ? राजा वा राजसंस्था ! नेताहरू वा अहिलेको व्यवस्था ? जवाफ देउ ?

हिन्दी फिल्मको भन्दा खराब दृश्यले भरिएको छन् हाम्रा सरकार र संसद। नेताजीहरू हो, यस्तै अवस्था रहिरह्यो भने भोलि भोलि मुश्किल छ हे !

स्पष्ट देखिन्छ- नेपालको सत्ता देशगोहीर चीन विरोधी शक्तिको नियन्त्रणमा जडिछ। चीनले उचित ध्यान दिएन भने हामी निरन्तर अस्थिरतामा जाकिनेछौं। नेताजीहरू समृद्धिका काम छैनन्, विदेशी ऋण ल्याउँदै आसेपासेलाई पोख्छौं। लोकतन्त्र यही हो ?

नेताहरू हो, तिमी साँच्चै देशभक्त होर सुभासन कायम गर्ने चाहन्छौं भने जनता भडकाउने अनि अस्थिरता उत्पन्न गराउने काम कसका लागि गरेको ?

निरंकुशात र लोकतन्त्रबीचको फरक देखाउंदा स्वतन्त्रता र मानवअधिकारको कुरा गर्नुपर्छ। टिकटक बन्दले त्यही पुष्टि गर्न खोज्दैछौं ?

सरकार तिमिले बन्द गरिको टिकटक चलिरेहेके छ त ? खोई बन्द भएको ?

आफ्नै निर्णय पूर्णरूपमा कार्यान्वयन गर्ने समयथ्य समेत देखिएन। यस्तो लुते पाराले कतिदिन चल्छ ? सत्य के हो भन्ने-

नेपाल अफ अस्थिर र द्वन्द्वग्रस्त हुनसक्छ। तर, यसको अस्तित्व रहिरहनेछ। चीनर भारत रहेसम्म नेपालको अस्तित्व कसैले चाहेर मेटिदैन।

सम्बन्ध परिवर्तनको मुस्कान

नेपाल बनेरिका, नेपाल भारत बषवा नेपाल चीन सम्बन्धको छ। नेपाल सबैतिर समद्री राखेर आफ्नो भावर भाषिय विमार्गमा प्रजातान्त्रिक मार्गमा कटिबद्ध भएको लामो समय भइसक्यो। नेतृत्वकै कमी र कमजोरीले नेपाल पछि परेको हो। नेपालले विरवाशक्तिका कुटनीतिबाट बेरे जानर लीप लिन्न सक्छ। सिस्ने भोक हुनुपर्छ, बाँगर पनि हुनुपर्छ। कसैको पिछलग्नु भएकाले नै नेपाल बाज विकासशील हुन नसकेको हो। बनेरिकार चीनबीचको यो मुस्कानले शत्रुता घटाएर मित्रता बढाएको सन्देश दिएको छ। चीन बनेरिका बषवा बनेरिका भारतबीच जति मित्रता बढ्यो, त्यसको भूराजनीतिक प्रभाव नेपालमा पनि पर्छ पर्छ। यस्ता सम्बन्धहरूलाई राष्ट्रहितमा उपयोग गर्नका लागि बरिलो बुझा टेकेको सरकार चाहिन्छ। सरकार फितलो हुँदा देशाहित बढिदै र हथौडारण हुँदै जान्छ। नेपाल त्यसै पनि उत्तरर दक्षिण बीचमा चोपिएर अस्थिर हुँदैछ। यस विषयमा 'नेपालभारतसम्बन्ध' खतरा छ भने हामीहरू मध्येबाटै छ। बनाउनेहरूको पनि यहाँ कमी छैन।

भारतको राष्ट्रपति जो बाईडेन र चीनका राष्ट्रपति सी चिनपिङ बीच पटक पटक भेट भयो। पहिलो भेटवार्ता सन्क्रान्तिसमा र दोस्रो भेट क्यालिफोर्नियामा भएको थियो। फोटोमा दुवै राष्ट्रपति खुसी देखिन्छन्। दुई राष्ट्रपति बीच ६ घण्टा वार्ता भयो। वार्ता सकारात्मक र चीन-अमेरिका सम्बन्धलाई सुधारउन्मुख मान नभई कतिपय महत्त्वपूर्ण कुरामा सहमति पनि भएको छ। क्यालिफोर्नियामा वार्तामा दुवै राष्ट्रपतिबीच एकाएकले कुरा भएको थियो। सैन्य सम्बन्ध पुन कायम गर्नेदेखि पर्यावरणको विषयमा दुवैले मिलेर काम गर्ने मञ्जुरी जनाएका छन्। वार्ताको विषय व्यापकक्या। आर्थिक सम्बन्ध, व्यापार जटिल रूपमा रहेको ताईवान टापुको विषयमा पनि केही समझौता भएको सुनिन्छ।

अमेरिका चीन सम्बन्धका ज्ञाताहरूले दुई देशको सम्बन्ध छुट्टिन नसकेको अवस्थामा रहेको टिप्पणी गरेका छन्। चीन र अमेरिका बिचको सम्बन्ध सुधारले नेपाललाई स्वतन्त्र राष्ट्रको निर्णय गर्ने श्रमता र वास्तवमा असलन रहेर काम गर्ने केही सजिलो पार्ने छ। नेपाललाई चीनसंग सम्बन्ध सुधारने र हैकमवादबाट मुक्त हुने वातावरण बन्ने छ। अमेरिकार चीन दुई महाशक्ति बिचको द्वन्द्व र मिलेको अवस्थामा हामीलाई मात्र विषयमा नै फरक असर गछ। चीनर अमेरिका बिचको सम्बन्ध सुधार हाम्रो हितमा पनि हुन्छ। हामीले यसलाई स्वागत गर्नुपर्छ। चीन नेपालको सिमा जोडिएको घनिष्ट मित्रराष्ट्र हो। हाल नेपालमा विदेशी शक्ति को दबाव र सकृयतामा नेपालबाट चीनलाई अलग्याउने प्रयास भइरहेछ। यो अवाञ्छित गतिविधि रोक्नु पर्छ। चीनको शक्तिशाली सकृय सहयोग हाम्रो राष्ट्रिय सुरक्षा, सार्वभौमसत्ता प्रदोशक अष्टपडताको लागि अत्यन्त र निरन्तर आवश्यक छ र नेपालको विकासको लागि पनि चीनको सहयोग नभै हुन।

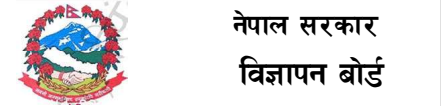
नदी र जडिबुटी नेपालको, प्यारेण्टराइट विदेशीको

भ्राजिपरिषद् जलस्रोतको धनी देश नेपालका नदीहरूको लाइसेन्स विदेशीले भोलाभा कोचेरराखेका छन्। कमिशन खाएर विदेशीलाई लाइसेन्स दिनेहरूले वार्षिक १० हजार मेगावाट विजुली भारत र बंगलादेशलाई बेचेछौं भनेर नाक फुलाइरहेका छन्। भोलाको खोलाबाट विजुली कहिले निस्कन्छर निकासी गर्ने ? काशी काश्मिर अजब नेपाल भनेको यही हो। यस्ता भ्रमिमत पाँनेराजनीतिक अभिव्यक्तिलाई पत्यार गरिदिन हामी जनता पनि उस्ते छौं।

यसैबीच साह्रै महत्त्वपूर्ण दुर्लभ जडिबुटी नेपालमा पाइन्छ। यी जडिबुटी समाप्त पार्ने एकातिर जंगल फाँट्ने काम भइरहेको छ भने जडिबुटीको प्यारेण्टराइट समेत विदेशीको हातमा पुगेको छ। यो कस्तो लोककन्य हो, जसले नदीलाई, न सिमानालाई, न जडिबुटीकै संरक्षण गर्नसक्यो। नेपालमा पाइने जडिबुटीको सूची सामाजिक सञ्जालमा अनुसन्धानकर्ताहरूले यसरी सार्वजनिक गरिएको छ। जस्तै- अँडेर - अंगेरी - अकर - अकलकरा - अजमरनी - अपराजिता - अमला - अरुणोष्पी - अरुँडे - अरुँकाँडा - अश्वगन्धा - असुरो - आकाशवेली - कल्या - कनासे - कनिकेफूल - कन्करी - कपासे - कचुर - कर्वा - कासी अमला - काउसो - कागले घाँस - कायापाते - काने घाँस - काने भार - काने सिउडी - कानेउनु - कुकुरुडान्यो - कुटकी - कुरिलो - कुश - कुसुम - केशर - खपर - गन्धेभार - गन्ध - गण्यो - गुज्जराजो - गुञ्जी - धिउ कुमारी - घोडलापे - चरीअमिलो - चिरा-तो - चुत्रो - चौलाने भार - छतिवन - जटामनी - जजानो - टटेली - टिमुर - टुकी फूल - टुली तापे - डालेचुक - तितेपाती - तुल्सी - तेजपात - थाकल - दतिवन - दौहदगालो - दालचिनी - दुबे भार - देउराली फूल - अतुरो - धौविने - नागवेली - नीम - नीले - नुनडिकी फार - नुनडिके - पदमचाल - पाँचऔले - पानीअमला - पाषा-भेद - पिपला - पुदिना - बकानो - बबुल - बरो - बल्डाङ्गा - बावरी - बिज-साल - विरी - विष्मा - वेतीनी - वेले - वेसार - बोकेभार - बोभी - भालो - भकिमिलो - भाँटेभार - भाड - भू-फूल - भुञ्जीर - भोला - मजिठो - मधुपत्र - मसिनो जाँ-फूल - यासाँ गुम्वा -रक्तचन्दन -राजवृष -रामतुलसी - रुद्राङ्ग - लज्जावती - लसुन - लालगोडी - लाली गुराँस - लौठसल्लो - ल्वाड - ल्वाडकसानी - वन लसुन - विष - श्रीङ-ड - सतुवा - सतनासी फार - सपंगन्धा - सानी सूटमुढी - सानो तापे - साँचगान - सिलारिमु - सुंगुरे काँडा - सुगन्धकीकाला - सुगन्धबाल - सुपारी - सेतो दूबो - हरौं - हातजरी - हतपसारी - हिमाली गुलाफ आदि।

भूकम्पको जोखिमबाट सुरक्षित बनौं

- भूकम्प जाँदा कमजोर संरचनाका कारण बढी जनधनको क्षति हुने गर्दछ।
- घर तथा अन्य संरचना निर्माण गर्दा भूकम्प प्रतिरोधी तथा बतियो बनाऔं।
- प्राविधिकको सल्लाह लिएर मात्र सुरक्षित घर बनाऔं र पुरानो भए मर्मत सम्भार गरौं।
- भूकम्पबाट सुरक्षित रहन आवश्यक पूर्व तैयारी गरौं।
- भूकम्प जाँदा आत्तिएर जथाभावी दौडने र भाग्ने नगरौं।
- धैर्यतापूर्वक घर/भवन बाहिर खुला तथा सुरक्षित स्थानमा जाऔं।
- भूकम्पमा अष्टेरो परेकालाई सहयोग गरौं।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

SALT TRENDS CORPORATION LIMITED
द्वारा प्रवर्द्धित
जिटी ग्याँस

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्णा

- ISI स्ट्याण्डको डिजिटल ग्याँस रबर कोट भे बीकामा रिलको जाली भएको उ तडको होजापाप
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- प्रलः प्रलोज जल न सकिने प्लास्टिक सिल अर्को सिलिण्डर
- कम्प्युटर प्रासिधियाट वल्ले प्लास्टः तौलमा रोडे अगा दुबको हनुदोस्

साल्ट ट्रेडिङ्ग समूहका उत्कृष्ट खाद्य बस्तुहरू